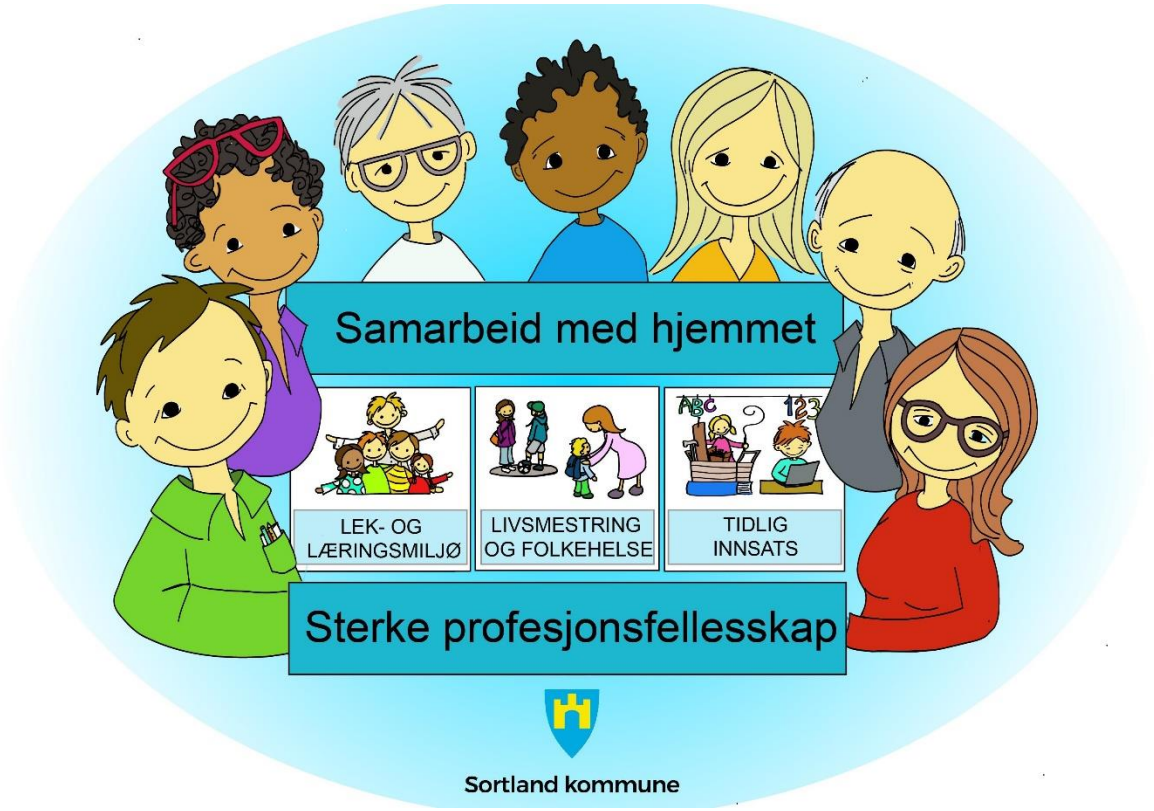
Sortland kommune

Kvalitetsmelding for grunnskole og barnehage

Sortland kommune 2023

Innhold

1. Innledning 3

2. Kvalitetssystem, kvalitetsutvikling og internkontroll 3

3. Helhet og sammenheng 5

3.1 KIBS 5

3.2. Veileder lek-, lærings- og oppvekstmiljø 5

3.3 Partnerskap mot mobbing 5

3.4 Laget rundt barnet 6

3.5 BTI 6

3.6 Samarbeid med hjemmet 7

3.7 Trafikksikkerhetsarbeid i skole og barnehage 7

3.8 Lærer i Nord 7

4. Skole 8

4.1 Struktur for felles utviklingsarbeid i Sortlandsskolen 8

4.2 Elevmedvirkning 8

4.3 Alternativ opplæringsarena - Inn på tunet 9

4.4 SFO 9

4.5 Barne- og ungdomsLOS 10

4.6 Læremidler og digitalisering 11

4.7 Veiledning av nyutdannede lærere 11

4.8. Småskoleteamet 11

4.9 Deltakelse i nasjonalt utvalgsarbeid 12

5 Hovedområder og indikatorer – skole 12

5.1 Elever og undervisningspersonale 12

5.1.2 Skoleeiers vurdering 13

5.2 Lærertetthet 13

5.2.1 Skoleeiers vurdering 15

5.3 Økonomi 15

5.3.1 Skoleeiers vurdering 16

5.4 Elever som får spesialundervisning 16

5.4.1 Skoleeiers vurdering 17

5.5 Læringsmiljø - Elevundersøkelsen 18

5.5.1 Mobbing på skolen 18

5.5.2 Vold og trusler i skolen 19

5.5.3 Skoleeiers vurdering 20

5.6 Læringsutbytte - Nasjonale prøver 20

5.6.1 Resultat fra Nasjonale prøver- regning 21

5.6.2 Resultat fra Nasjonale prøver - Lesing 24
5.6.3 Resultat fra Nasjonale prøver – Engelsk 27
5.6.4 Skoleeiers vurdering – Nasjonale prøver 29
5.7 Grunnskolepoeng, standpunktkarakterer og eksamen 29
5.7.1 Skoleeiers vurdering 31
5.8. Overgang videregående opplæring 32
5.8.1 Skoleeiers vurdering 32
6 Barnehage **33**
6.1 Struktur og innhold for felles utviklingsarbeid og kompetanseutvikling i Sortlandsbarnehagen 33
6.2 Årsplan 34
6.3 Språk 3-6 34
6.4 Barnehageopptak 34
6.5 Barnehagemyndighet 35
6.6 Nøkkeltall 35
6.6.1 Barnehageeiers vurdering 36
6.7 Spesialpedagogisk støtte 37
6.7.1 Lavterskeltilbud 38
6.6.2 Barnehageeiers vurdering 39
6.7 Økonomi barnehage 40
5.7.1 Barnehageeiers vurdering 40
7 Konklusjon – og veien videre barnehage og skole **41**

1. Innledning

Alle barn og elever i barnehager og skoler i Sortland kommune skal oppleve et trygt, tilrettelagt og godt barnehage- og skolemiljø som fremmer læring, danning, trivsel og helse – dette gjelder både det fysiske og sosiale miljøet (Kommunedelplan for kvalitet i barnehager og skoler 2021-2025, KIBS)

Dette er vår felles visjon for barn og unge i Sortland og skal være ledetråd for arbeidet som utøves hver eneste dag av våre ansatte. Dette innebærer **aktive voksne som bidrar positivt til at alle barn får de beste forutsetninger for trivsel, utvikling og læring.**

Skolen og barnehagen spiller en stor og viktig rolle i alle barn og unges liv. Gode skoler som løfter alle elevene uavhengig av bakgrunn, er de viktigste bidragene for å skape et samfunn med små forskjeller og like muligheter for alle. Et raust og støttende barnehage- og skolemiljø er grunnlaget for en kultur der barn og unge oppmuntres og stimuleres til sosial og faglig utvikling. Barnehagen og skolen skal møte alle med tillit, respekt og krav, og de skal få utfordringer som fremmer danning og lærelyst.

I stortingsmelding 6 «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO», trekkes det fram at det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Dette stiller store krav, ikke bare til barnehager og skoler, men også til andre støttefunksjoner og samarbeidsparter.

Kvalitetsmelding for barnehage og grunnskole i Sortland kommune er utarbeidet for å gi informasjon om sektorene det siste året. Kvalitetsutvikling i Sortlandsbarnehagen og Sortlandsskolen knyttes til målene fastsatt i i KIBS. Meldingen skal slik danne et utgangspunkt for dialog, drøfting og planlegging av arbeidet med kvalitetsutvikling i barnehage og skole. Skole-/barnehageeier, ledere, alle ansatte og støttefunksjonene har ut fra sine ulike roller et felles ansvar for å legge til rette for god kvalitet og utvikling i barnehager og skoler og at praksis er i samsvar med gjeldende lov- og forskrift.

2. Kvalitetssystem, kvalitetsutvikling og internkontroll

I Rammeplanen for barnehager framgår det at barnehagene skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon. Det framgår også Rammeplan for barnehage at:

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

I Rammeplan for SFO fastsettes det at *SFO skal være et fellesskap og en lærende organisasjon som jevnlig vurderer og videreutvikler sin praksis.*

Kommunens plikt til å arbeide med kvalitetsutvikling i skolen, fastslås i opplæringsloven § 13-3e:

Kommunen og fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultata frå nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-4. Som ein del av oppfølgingsansvaret, skal det utarbeidast ein årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Den årlege rapporten skal drøftast av kommunestyret og fylkestinget. Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at skolane jamleg vurderer i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Elevane skal involverast i denne vurderinga.

Kvalitetsmeldingen inngår i Sortland kommunes kvalitetsvurderingssystem for barnehage og skole. Dette er et system for dialog, styring og internkontroll og skal bidra til god kvalitet, forebygge og hindre regelverksbrudd, samt sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og fulgt opp.

For å kunne vite at utviklingen går i ønsket retning, skal barnehagene og skolene ha god systematikk for å vurdere kvaliteten på egen praksis. Barnehagene og skolene skal jevnlig vurdere egen praksis og innhente kunnskap om egen virksomhet. Som et ledd i dette skal barnehagene og skolene med involvering av alle ansatte, hvert år arbeide med en egenvurdering. Spørsmål til egenvurderingen utarbeides og fastsettes i tråd med KIBS, barnehagenes og skolenes utviklingsmål, kommunale satsningsområder, samt særlige utfordrende områder. For skolene knyttes egenvurderingen også opp mot skolenes resultater og analyse av elevens læringsutbytte, læringsmiljø og skoleutvikling.

Med bakgrunn i egenvurderingen, gjennomfører kommunalsjefen hvert år et dialogmøte med hver barnehage og skole. På disse møtene deltar ledergruppen, og i deler av møtet med skolene deltar også elevrådet inn. Tematikken i møtene er knyttet til kvalitet både i forståelse av prosess, struktur og resultat. Forrige barnehage/-skoleår inngikk disse temaene i egenvurderingen:

Barnehage	Skole
KIBS og barnehagens utviklingsplan	KIBS og skolens utviklingsplan
Trygt og godt barnehagemiljø	Elevenes skolemiljø
Barns medvirkning	Elevens læring
	Elevmedvirkning

Som et ledd i sitt kvalitetsarbeid, skal barnehagene og skolene hvert år utarbeide sin lokale utviklingsplan. Denne skal inneholde mål, tiltak, ansvar og evaluering. Utviklingsplanen skal bygge på lokale mål og knyttes til KIBS.

Ifølge kommuneloven kp. 25 om internkontroll, skal kommuner og fylkeskommuner ha internkontroll for å sikre at lover og forskrifter følges. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Ved internkontroll skal kommunedirektøren:

1. utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
2. ha nødvendige rutiner og prosedyrer
3. avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
4. dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
5. evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

3. Helhet og sammenheng

3.1 KIBS

I september 2021 ble Kommunedelplan for kvalitet i barnehage og skole 2021-2025, KIBS, vedtatt av kommunestyret i Sortland. Planen vektlegger et godt og strukturert samarbeid i hver enkelt barnehage og skole, med foreldre og støttefunksjoner (PPD, barnevern, helsestasjon/skolehelsetjeneste m.fl.). Et slikt samarbeid er en forutsetning for et trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø der alle får lære og utvikle seg utfra sine forutsetninger. Planen bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag, og mange bidrog inn i arbeidet med den - også de private barnehagene. Etter to år i drift, viser planen seg å være et godt verktøy som gir tydelig retning for kvalitetsarbeidet i barnehager og skoler.

For å sikre faglig støtte til arbeidet med planen, inngikk Sortland kommune partnerskap med OsloMet våren 2023. Dette er et resultat av nasjonal Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehager og skoler. Partnerskapet innebærer at OsloMet gir faglige innspill til innhold og form for kompetansetiltak, holder faglige innlegg for ansatte i barnehager og skoler, samt evaluerer tiltak. OsloMet skal bruke sine erfaringer fra samarbeidet i forskning og for å styrke lærer-/barnehagelærerutdanningen.

Forrige og inneværende år, vektlegges fokusområdet lek- og læringsmiljø i barnehagenes og skolenes utviklingsarbeid med særlig fokus på:

- Inkluderende praksis – verdier, holdninger og kultur for mangfold.
- Voksenrollen – den autoritative voksne

3.2. Veileder lek-, lærings- og oppvekstmiljø

Sommeren 2023 ble stillingen som Veileder lek, lærings- og oppekstmiljø besatt. Stillingen er en del av Avdeling for oppvekst i Sortland kommune. Målet og hensikten med stillingen er å bidra på systemnivå og enhetsnivå til at barn og unge har et trygt og godt lek-, lærings- og oppvekstmiljø som fremmer læring, danning, trivsel og helse. Stillingen skal bidra i arbeidet med fokusområdene og milepælene i KIBS der inkluderende praksis, OMNI-modellen og partnerskap mot mobbing er veiledende i arbeid for å motvirke utenforskap, mobbing og skolefravær.

Arbeidsoppgavene i stillingen inkluderer blant annet å:

- planlegge og tilrettelegge for kompetansetiltak.
- veilede og støtte barnehager, skoler og SFO i deres utviklings-og kvalitetsarbeid
- bidra med prosess-støtte på enhets- og systemnivå
- initiere og koordinere samarbeid med relevante aktører
- bidra i å styrke arbeidet med tidlig innsats

3.3 Partnerskap mot mobbing

Sortland kommune ønsker å være en del av Partnerskap mot mobbing, som er et samarbeid mellom ulike organisasjoner og nasjonale myndigheter der målet er å gi barn og unge et godt oppvekst- og læringsmiljø uten mobbing. Arbeidet med å få etablert et lokalt Partnerskap mot mobbing inngår som en del av KIBS og

arbeidet knyttet til Laget rundt barnet, jf kp. 3.4. Partnerskap mot mobbing skal bidra til at Sortland kommune kan:

- redusere andelen barn og unge som opplever mobbing, samt øke andelen som melder at dehar det trygt og godti skolen, SFO og oppvekstmiljøet.
- bidra til at barn og unge blir involvert i et helhetlig arbeid for et inkluderende oppvekst- og læringsmiljø, der de får medvirke og påvirke.
- styrke samarbeidet mellom ulike relevante aktører i lokalsamfunnet for å utvikle kompetanse og kapasitet til å forebygge, avdekke og stoppe mobbing blant barn og unge.
- bidra med konkrete tiltak, prosjekter eller aktiviteter som støtter opp om partnerskapets mål, og søke om midler fra partnerpotten til å finansiere dem.

Arbeidsutvalget i Laget rundt barnet, jf. kp. 3.4 har ansvar for utforming av en partnerskapsavtale der veileder koordinerer arbeidet. Arbeidsutvalget gjennomførte oppstartsmøtet i oktober 2023, der framdriftsplan ble fastsatt. Målsettingen er å ha involvert og informert partnere innen januar 2024, og ha et forslag til partnerskapsavtale innen mai 2024.

3.4 Laget rundt barnet

I KIBS brukes uttrykket *Laget rundt barnet* om alle som jobber med barn og unge i Sortland kommune. Dette uttrykket er siden blitt brukt på det tverrsektorielle og systematiske arbeidet for barn og unge, som igjen er beskrevet i *Plan for forebyggende arbeid for barn og unge* og i *Samhandlingsmodellen* som er utviklet i BTI-prosjektet. Her beskrives også struktur for det tverrsektorielle systematiske arbeidet for barn og unge i Sortland kommune.

For å sikre god sammenheng, kontinuitet og samhandling i arbeidet med barn og unge i Sortland kommune, er det opprettet to nye samhandlingsforaer: *Plangruppe Laget rundt barnet* og *Arbeidsutvalget Laget rundt barnet*. Plangruppen er et bredt sammensatt forum bestående av 35 representanter fra alle sektorer som jobber med barn og unge. Gruppen samles to ganger i året der erfaring og kompetanse deles, og der det gis innspill til pågående utviklingsarbeid for å styrke samhandling rundt og tjenester for barn og unge. Arbeidsutvalget Laget rundt barnet består av representanter fra barnehage, skole, helse, PPD, SLT-koordinator. Arbeidsutvalget har ansvar for implementeringen av BTI-handlingsveilederen, følge opp tiltak i forebyggende plan, samt å koordinere det forebyggende arbeidet.

3.5 BTI

Høsten 2021 ble prosjektet «Bedre Tverrfaglig Innsats» startet opp. Formålet med prosjektet var å utvikle en lokal samhandlingsmodell for å styrke systematikk og kompetanse i identifikasjon av, og arbeid med utsatte barn, ungdom og familier. Samhandlingsmodellen er nå publisert på Sortland kommunes hjemmeside.

En viktig del av prosjektet var å utarbeide en handlingsveileder som skal støtte den enkelte ansatte og sikre god kvalitet og samhandling i arbeidet med utsatte barn og unge. Dette er et viktig verktøy for å sikre at barns utfordringer identifiseres tidlig, at en setter inn tidlig innsats, at en får til et godt tverrfaglig samarbeid og at en på den måten sørger for inkludering og hindrer utenforskap.

Handlingsveilederen blir i løpet av høst 2023 og vår 2024 tatt i bruk i barnehager, skoler og andre sektorer som arbeider med barn og unge. I fremdriftsplan for KIBS er en av 5 milepæler for skole/barnehageåret 2023/2024 at «Alle er kjent med BTI, forståelse, prinsipper, holdninger og plikter, samt tar i bruk BTI handlingsveileder».

Implementeringen ledes av Arbeidsutvalget Laget rundt barnet. En søknad om implementeringstilskudd på 500 000 kr ligger nå til behandling hos BUFDIR.

3.6 Samarbeid med hjemmet

Et godt samarbeid mellom hjem og barnehage/skole/SFO, er av stor betydning for barn og unges trivsel, læring og utvikling. En god og tillitsfull dialog mellom hjem og skole er et gjensidig ansvar, men barnehagen og skolen har det overordnede ansvaret for å ta initiativet og legge til rette for samarbeid. Foreldregruppa har ulike forventinger, behov og meninger om barnehagens og skolens mål og praksis. Å skape en felles forståelse for hva som er viktig i et godt barnehage- og læringsmiljø vil være et sentralt tema i foreldresamarbeidet.

En av strategiene i KIBS er *Vi skal utvikle prosedyrer og systemer der involvering av hjemmet ligger som en naturlig del av arbeidet*. I året som har gått har vi fått på plass et eget kommunalt årshjul for hvordan sikre god samhandling mellom barnehage-/skoleeier og foreldre gjennom dialog, mulighet til å gi innspill og dele erfaring. Innholdet i årshjulet er drøftet med foreldrene. Kommunedirektøren vurderer dette som en god ramme for hvordan samarbeidet med foreldre på et system- og overordnet nivå, og er en god erstatning for et kommunalt foreldreutvalg.

3.7 Trafikksikkerhetsarbeid i skole og barnehage

Alle skoler og barnehager i Sortland kommune er godkjente som trafikksikre skoler/barnehager. Dette innebærer blant annet at det på hver enhet foreligger lokale trafikksikkerhetsplaner som viser hva skolen og barnehagen arbeider med angående fysiske og holdningsskapende tiltak.

I 2023 er det igangsatt arbeid med å innføre hjertesone rundt alle skolene. Dette er et prosjekt for å skape trafikksikre soner på skolene, og består av noen fysiske tiltak, men mest holdningsskapende tiltak. Det er forventet at hjertesonene er ferdige til høsten 2024. Det er en forventning om at de lokale FAUene er aktive i arbeidet med å foreslå tiltak.

3.8 Lærer i Nord

Høsten 2022 inngikk Sortland kommune, på vegne av regionen, et samarbeid med Nord Universitet i prosjektet LæreriNORD. Prosjektet har som mål å rekruttere flere søkere til desentraliserte lærer- og barnehageutdanning. Det vil si å få ansatte i kommunale og private barnehager og skoler til å ta en lærerutdanning mens de er i jobb som pedagogisk medarbeider eller vikarlærer.

I løpet av vinteren ble det gjennomført et rekrutteringsmøte mellom Nord Universitet, kommunene i Vesterålen og mulige søkere til utdanningene. Møtet fikk god oppslutning og flere valgte etter dette å søke lærer- og barnehagelærerstudier for høsten 2023.

Mange av de som vurderer desentralisert lærer- og barnehagelærerutdanning er voksne som har vært ute i arbeidslivet en stund. Mange av disse opplever det å ta utdanning, som en stor økonomisk belastning fordi det innebærer å måtte ta ulønnet permisjon i deler av studietiden. Sak om å tilby studiestøtte til ansatte i skoler og kommunale/private barnehager i Sortland, ble derfor behandlet og vedtatt i AMU og ADMU våren 2023. Tiltaket som ble innført fra høsten 2023, innebærer at den ansatte og arbeidsgiver tar hver sin andel av den økonomiske belastningen. Søkerne som får innvilget studiestøtte får permisjon med lønn opp til 75 000 kroner per studieår. Det er inntil seks studenter som kan få denne støtten per år.

Tiltaket vurderes som et viktig bidrag til å styrke rekrutteringen til lærer- og barnehagelærerstillinger, og inngår som et ledd i Sortland kommunes mål om å være en aktiv kommune og arbeidsgiver. Rekrutteringstiltaket videreføres i kommende periode.

4. Skole

4.1 Struktur for felles utviklingsarbeid i Sortlandsskolen

Hver enkelt skole har egne mål og velger egne tiltak for sitt utviklingsområde basert på lokale behov og fokusområdene i KIBS. I tillegg jobber Sortlandsskolen sammen innenfor områder skoleledergruppa og kommunalsjefen velger fra år til år.

Sortlandsskolen har de seinere årene jobbet med felles utviklingsarbeid i en struktur som skal sikre god medvirkning og kvalitet og kontinuitet, herunder aktiviteter som er i tråd med skolenes behov og ønsker. Skoleeiers utviklingsgruppe som består av tre skoleledere, skoleutvikler og kommunalsjefen, evaluerer og planlegger fellesaktiviteter for skolelederne, lærerne og eventuelt andre. Hver skole har en egen utviklingsguppe som sikrer forankring i lærerkollegiet for skoleutvikling generelt, herunder sikre forståelse for utviklingsprosessene på den enkelte skole.

Sortlandsskolen har skoleledere som samarbeider og møtes ofte som nettverk. Skoleeiers møte med skolelederne gjennomføres hver tredje uke. Nettverket skal bidra til å styrke lederskap gjennom deling av praksis og drøfting av særskilte problemstillinger. Temaer for møtene knyttes både drifts- og utviklingsarbeid, samt drøfting og avklaring av prinsipielle spørsmål. Skolelederne inngår også i et regionalt nettverk i Vesterålen og Lødingen. Dette nettverket møtes to ganger i året der kommunene på rundgang har ansvaret for utarbeidelse av program og faglig innhold.

4.2 Elevmedvirkning

Elevmedvirkning skal prege skolens praksis. Det betyr at elevene både skal medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet som de skaper sammen med lærerne hver dag. Det er et overordnet mål å videreutvikle kvaliteten i skolene, slik at alle elever opplever tilhørighet, mestring og utvikling. Skoleeiere, det kommunale støttesystemet og ansatte i skolene deler et felles ansvar for dette.

I februar ble det i regi av Med ungdom i fokus gjennomført en fokusdag for elevrådene 5.-10. trinn der hensikten var å hente innspill til arbeidet med et trygt og godt skole- og oppvekstmiljø i kommunen. I

forkant av dagen der alle elevrådene var samlet, gjennomførte *Med ungdom i fokus* opplæring for Ungdomsrådet i hvordan gjennomføre dialogprosesser for barn og unge. Ungdomsrådet gjennomførte deretter selve fokusdagen og i etterkant ble det utarbeidet en rapport der innspillene fra elevrådene ble samlet. Innspillene vil være en del av arbeidet med å få på plass Partnerskap mot mobbing (kp. 3.3). Rapporten følger vedlagt. I september ble det gjennomført elevrådsopplæring i samarbeid med Ungdomsrådet. Også her ble en del av innspillene fra fokusdagen brukt.

4.3 Alternativ opplæringsarena - Inn på tunet

Når en eller flere elever får opplæring på et annet sted enn på skolen, kalles opplæringsstedet en alternativ opplæringsarena. Dette kan være en organisering av spesialundervisning som er positivt for enkeltelever. Det er enkeltvedtaket om spesialundervisning som setter ramme for opplæringen der eleven selv får medvirke utfra interesser og styrkeområder. Alternativ opplæringsarena gir for mange en tilpassing gjennom praktisk og variert opplæring som gir bedre muligheter for mestring enn det som kan tilbys i skolen. Erfaringer fra flere skoler viser at mange elever som får noe av sin opplæring utenfor skolen, opplever øvrige dager på skolen som mer positivt.

Inn på tunet (IPT) er definert som «tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester på gårdsbruk. IPT-tilbudet skal bidra til mestring, utvikling og trivsel. «Aktiviteten i tjenestetilbudet er knyttet opp til gården, livet og arbeidet der» (Kommunal- og regionaldepartementet & Landbruks- og matdepartementet, 2013, s.7). I Sortland finnes to godkjente gårder og en som blir godkjent i løpet av høsten. For skolene har IPT interesse som alternativ opplæringsarena og som en praktisk rettet del av opplæringa for elever/grupper i grunnskolen.

4.4 SFO

SFO er en del av skolen og en viktig arena for utvikling, læring, vennskap og lek. I 2021 kom ny nasjonal rammeplan for SFO. Rammeplanen har status som forskrift med hjemmel i opplæringsloven § 13-7. Rammeplanen gir rom for lokale variasjoner, satsinger og planer. For å sikre et helhetlig perspektiv på barnas oppvekst og utvikling skal SFO og skole samarbeide tett.

Sortland kommune har arbeidet systematisk med implementering av Rammeplanen. Gjennom fysiske og digitale samlinger og fagdager har ansatte og ledere i SFO fulgt et regionalt kompetanseutviklingsprogram som et resultat av nasjonal Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehager og skoler. Her samarbeider kommunen i Vesterålen og Lødingen med Nord Universitet. Fokus for kompetansetiltaket har i hovedsak handlet om å drive utviklingsarbeid i SFO, samt tolkning av lovverk og begreper for å omsette Rammeplanen til praksis. Det regionale utviklingssamarbeidet vil fortsette også kommende skoleår. I tillegg deltar to av kommunens SFO-ledere på samlingsbasert kompetansetilbud for ledere i SFO. Dette er et kompetansetilbud i regi av ValuEd som tilbyr dette på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Rammeplanens føringer er utgangspunkt for utdanningen, og tilbudet skal støtte ledere i å lede utviklingsarbeid og implementere rammeplanen, og i å kunne vurdere og utvikle kvaliteten i sin SFO.

Det er nå i gang et arbeid med å utvikle en felles årsplan for SFO i Sortland kommune. Årsplanen skal bli et veiledende verktøy for de ansatte. Tolkningene av Rammeplanen og satsningsområder og kjennetegn fra KIBS blir utgangspunkt for det videre utviklingsarbeidet. SFO skal være en selvstendig enhet, samtidig som

det skal være en del av skolen. I tida framover vil en del av utviklingsarbeidet være knyttet til å styrke sammenhengen mellom skole og SFO.

En stor andel av elevene på 1.-4. trinn i Sortlandsskolen har plass i SFO. Den største andelen er på 1. trinn. Lovendringen i 2022 som innebar inntil 12 timer gratis SFO til alle barn på 1. trinn, ble utvidet til også å gjelde 2. trinn fra 2023. 12 timer tilsvarer halv plass. Dette har medført økning i antall barn på SFO, noe som er positivt og tydelig kommer fram i tabellen under.

Tabell 1 Antall barn i SFO og andel av hele elevgruppen

	Antall barn 6-9 år	Antall barn med full plass	Antall barn med halv plass	Totalt antall barn i SFO
2019/2020	485	101	21	122
2020/2021	461	133	23	156
2021/2022	482	163	52	216
2022/2023	477	166	88	254
2023/2024	469	167	131	298

4.5 Barne- og ungdomsLOS

Våren 2022 opprettet Sortland kommune en stilling som Barne- og ungdomsLOS med varighet på tre år. Hensikten med funksjonen er å få kartlagt og fulgt opp barn og unge som er i ferd med å utvikle stort fravær fra skolen. LOS er ansatt i helsestasjonen, og hadde oppstart 23.mai 2022.

Det er i løpet av første prosjektår etablert velfungerende og aktive grupper for organisering og utøvelse av prosjektet gjennom styringsgruppe, prosjektgruppe og arbeidsgruppe med ulike funksjoner. Gjennom arbeidsgruppa er det laget en verktøykasse for oppfølging av skolefravær, som skal prøves ut på skolene 2023-2024, og evalueres underveis. Verktøykassen skal videreutvikles til en helhetlig veileder for skolene i Sortland.

Prosjektet er nå godt kjent i de ulike etatene og på skolene. LOS har holdt foredrag og informert om prosjektet for BUP, PPD, driftsutvalget, nettverk for spesialpedagogikk i skolene (TOPS), skole- og barnehageledere og hos FORBUS (forebyggende team). LOS har i samarbeid med prosjektgruppa og TOPS arrangert foredrag og workshop på samtlige av kommunens skoler, og vil i løpet av oktober 2023 gjennomføre en oppfølgende workshop hvor ansatte får prøve ut Verktøykasse for oppfølging av skolefravær i Sortlandsskolen, i den hensikt å styrke det systematiske arbeidet med skolenærvær og fravær.

Oppfølging av enkeltelever og deres familier skreddersys ut fra hva kartlegging viser. Tiltak som har vært og er i bruk er miljøarbeid slik som skyss til skole, øve på å være på skolen, være til stede i klasserom og tilby samtaler med elever på skolearenaen. Mestringskatten – en behandlingsmetode for barn og ungdom med engstelse, foreldreveiledning, og mer generell veiledning av barn, ungdom og skole.

I samarbeid med skolene, familien og andre instanser, forsøker vi å finne frem til tiltak som kan hjelpe barnet/ungdommen til å øke sitt skolenærvær. Det planlegges foreldrekvelder for foresatte til barn og ungdom med bekymringsfullt skolefravær i 2024, hvor ulike temaer vil bli belyst og foresatte får anledning

til å treffe andre i lignende situasjoner. Dette vil gjøres etter modell fra Bodø og Bærum kommune, med noe lokal tilpassing.

4.6 Læremidler og digitalisering

I løpet av skoleårene 2021-2023 har utvalgte faglærere i basisfagene engelsk, norsk og matematikk, i samarbeid med Avdeling for oppvekst, gjennomført vurdering og innkjøp av læremidler til basisfagene. Det betyr at i de tre basisfagene har alle elevene Sortlandskolene nå like læremidler som er vurdert til de kvalitativt beste i markedet.

I vurderingen av læremidler, har format på læremiddelene også vært drøftet. Alle de vurderingsgruppene gjorde innstilling på at den beste løsningen var å ha en hybridløsning med fysiske lærebøker, som er støttet av digitale læringsressurser. Det gir en god fleksibilitet for lærerne og legger også et godt grunnlag for variert undervisning.

Løsningen stiller også krav til de digitale ressursene som i Sortlandsskolen. Dette imøtekommes i stor grad ved at alle elevene i Sortlandsskolene nå har tilgang til en digital enhet i sitt læringsarbeid og at det er på plass et trådløst nett. Dette er blitt kontinuerlig oppdatert for å møte økt bruk og strengere krav. Å utnytte digitale læringsressurser, avhenger av gode digitale tavleløsninger i klasserommene. For omtrent 10 år siden ble første generasjons interaktive tavler kjøpt inn til skolene i Sortland. Disse tavlene er nå utslitte og utdatert. Utskifting er påbegynt, og oppdaterte digitale skjermer i alle klasserom er planlagt ferdigstilt i løpet av året 2024.

4.7 Veiledning av nyutdannede lærere

Vel så viktig som rekrutteringer, er å beholde lærere som tilsettes i kommunen. Det er derfor utarbeidet lokale retningslinjer for veiledning av nyutdannede i Sortland kommune som beskriver ansvar og roller, samt et årshjul der faste aktiviteter inngår. Skoleeier har også en aktiv rolle i dette arbeidet.

Hensikten med en felles ordning for Sortlandsskolen, er at alle nyutdannede nytilsatte lærere i Sortland kommune skal oppleve at de blir godt ivaretatt. Dette er et viktig virkemiddel for at nyutdannede skal utvikle seg som trygge og gode profesjonsutøvere. Nyutdannede lærere skal oppleve Sortland kommune som et godt sted å arbeide, og målet er at de blir værende i yrket og i kommunen.

De siste årene har Sortland kommune hatt 6-10 lærere som kommer inn under ordningen. Inneværende skoleår er det 8 nyutdannede som får veiledning i henhold til nasjonal veileder og lokale retningslinjer.

4.8. Småskoleteamet

Som et svar på den senere tids oppmerksomhet og kommunens egen erfaring med at det er vanskelig å rekruttere til skolelederstillinger, ble småskoleteamet opprettet i 2022. Småskoleteamet består av rektorene ved de fire minste skolene i kommunene Maurnes, Sigerfjord, Strand og Holmstad, og ledes av rådgiver ved Avdeling for oppvekst. Som medieomtalen har vist, har rektors ansvarsområdet blitt stadig mer krevende og oppgaveportefølje mer omfattende. Dette gjelder uavhengig av størrelsen på skolene. Skolelederne ved småskolene sitter med like utfordringer og er alene om mange arbeidsoppgaver. De har ikke et lederteam rundt seg, og har derfor et særlig behov for støtte, veiledning og opplæring.

Småskoleteamet møtes en gang pr måned, og løfter opp saker både innen drift og utvikling. Teamet bruker hverandres kompetanse, og får anledning til å diskutere, reflektere og sparre med skoleledere i samme situasjon.

4.9 Deltakelse i nasjonalt utvalgsarbeid

I april 2022 satte regjeringen ned Utvalget for kvalitetsutvikling i skolen. Mandatet for utvalget har vært å gjennomgå og videreutvikle det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet slik at det legger mer vekt på faglig og pedagogisk kvalitetsutvikling. I januar 2023 leverte utvalget NOU 2023:1 *Kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling i skolen Et kunnskapsgrunnlag*. Den 13. november 2023 overleveres hovedinnstillingen *Et nytt system for kvalitetsutvikling – for elevenes læring og trivsel.* Som den ene av to skoleeierrepresentanter i landet, har Sortland kommune hatt assisterende kommunalsjef med som utvalgsmedlem. For kommunen har det vært gledelig å få mulighet til å bidra inn på nasjonalt nivå i dette arbeidet, og det har gitt kommunen ny erfaring, kompetanse og innsikt som vil være nyttig for eget kvalitetsutviklingsarbeid.

5 Hovedområder og indikatorer – skole

I dette kapitlet presenteres først noen faktatall om Sortlandsskolen. Dette kan også omtales som strukturkvalitet og gir en beskrivelse av ytre forutsetninger slik som bemanning, kompetanse, ressurser osv. Til slutt i kapitlet presenteres indikatorer som sier noe om resultatkvalitet.

5.1 Elever og undervisningspersonale

Indikatoren **elever** opplyser om tallet på elever som er registrert ved grunnskoler per 1. oktober det aktuelle skoleåret. Indikatoren **Årsverk for undervisningspersonale** viser sum årsverk for undervisningspersonalet. Indikatoren **årstimer gitt av personale med godkjent utdanning** viser hvor stor andel av årstimer som er gjennomført av undervisningspersonale med godkjent utdanning.

Tabell 2 Antall elever og lærerårsverk

Indikator og nøkkeltall			
Elever	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**
Alle skoler	1 234	1 218	1 254
Holmstad skole	50	40	39
Lamarka skole	244	244	236
Maurnes skole	65	64	57
Sigerfjord skole	106	99	92
Sortland barneskole	278	271	301
Sortland ungdomsskole	382	402	433
Strand skole	109	98	96
Årsverk for undervisningspersonale	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**
Sortland kommune	119,2	124,3	128,1
Holmstad skole	6,7	5,5	5,4
Lamarka skole	21,6	21,9	22,3

Maurnes skole	6,4	7,7	8,7
Sigerfjord skole	9,5	11	10,4
Sortland barneskole	24,9	23,7	25,4
Sortland ungdomsskole	39,3	44	45,3
Strand skole	10,8	10,5	10,6
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning			
	2020/21	2021/22	2022/23
Sortland kommune	92	88,7	90,5
Nordland	95	93,5	93,7
Nasjonalt	96,4	95,8	95,6
Holmstad skole	93	79,8	93,2
Lamarka skole	100	92,6	96,8
Maurnes skole	100	92,7	97,9
Sigerfjord skole	72,3	94,9	83,6
Sortland barneskole	96,6	84,3	87,5
Sortland ungdomsskole	92,6	89,3	84,3
Strand skole	89,3	100	97,7

Tabell 3 Antall lærere som har deltatt i Lærerløftet fra Sortlandsskolen

Skoleår	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Antall	12	17	12	15	9	7	9

5.1.2 Skoleeiers vurdering

Etter at det totale elevtallet i Sortlandsskolen hadde en nedgang de siste årene, er det en oppgang i elevtall det siste året. Økningen gjelder Sortland barneskole og Sortland ungdomsskole og skyldes i hovedsak mottak av ukrainske elever. Utviklingen av antall årsverk til undervisning følger ikke naturlig svingningen i elevtall. Det vil si at noen skoler til tross for nedgang i elevtall, har økning i årsverk til undervisningspersonale. Dette kan skyldes flere faktorer. For eksempel særskilte ressurser til enkeltelever som varierer fra år til år, og en tildelingsmodell som ikke følger elevtall, men i større grad gruppe og bruk av individuell vurdering opp mot enkeltskolen.

Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning varierer fra skole til skole og fra år til år. Å rekruttere til lærerstillinger har vært krevende de siste årene noe som er en nasjonal trend. Selv om utlysningene til ledige lærerstillinger starter tidlig, er det skoler som går inn i skoleåret uten å få tilsatt kvalifiserte lærere i alle stillingene. Å rekruttere underveis i året som følge av sykemeldinger, foreldrepermisjon og utdanningspermisjon, har vist seg å være enda mer krevende. Rekruttering av kvalifiserte lærere til Sortlandsskolen er et område det fortsatt må satses særskilt på. Lærer i Nord (kp. 3.8) et slikt tiltak, men her må også andre tiltak vurderes.

5.2 Lærertetthet

Fra og med skoleåret 2018/2019 ble nasjonal norm for lærertetthet i ordinær undervisning vedtatt. Lærernormen er en nedre grense for gjennomsnittlig lærertetthet på hvert hovedtrinn på en skole. Noe forenklet kan man si at dette tilsvarer antall elever per lærer i ordinær undervisning. Forholdet mellom

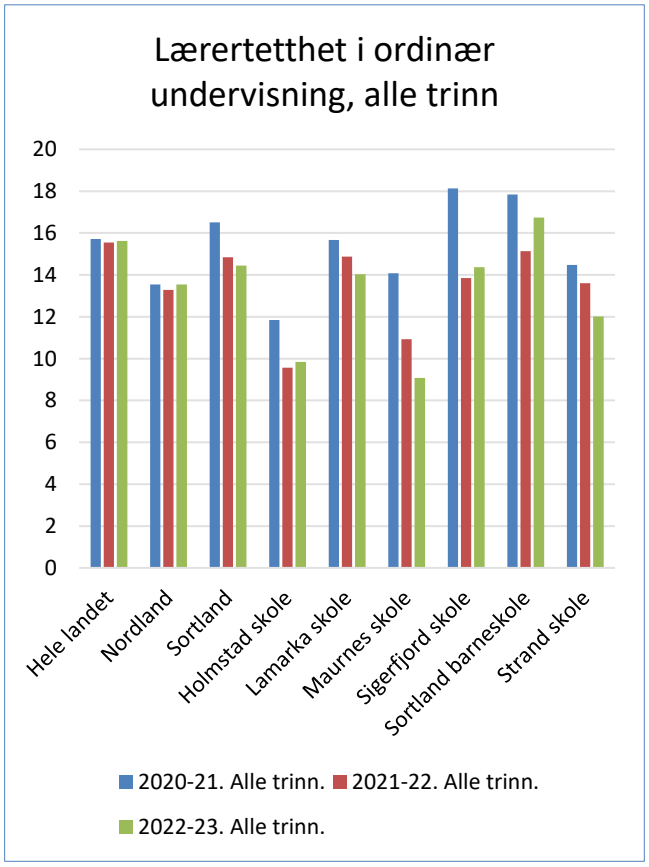
tallet på lærere og elever skal maksimalt være 15 elever per lærer på 1-4. trinn, og 20 elever på 5.-7. og 8.-10. trinn. Tabellen og figuren under viser lærertetthet i ordinær undervisning, det vil si forholdet mellom elevtimer og lærertimer, minus timer til spesialundervisning. Tallene viser status per 1. oktober.

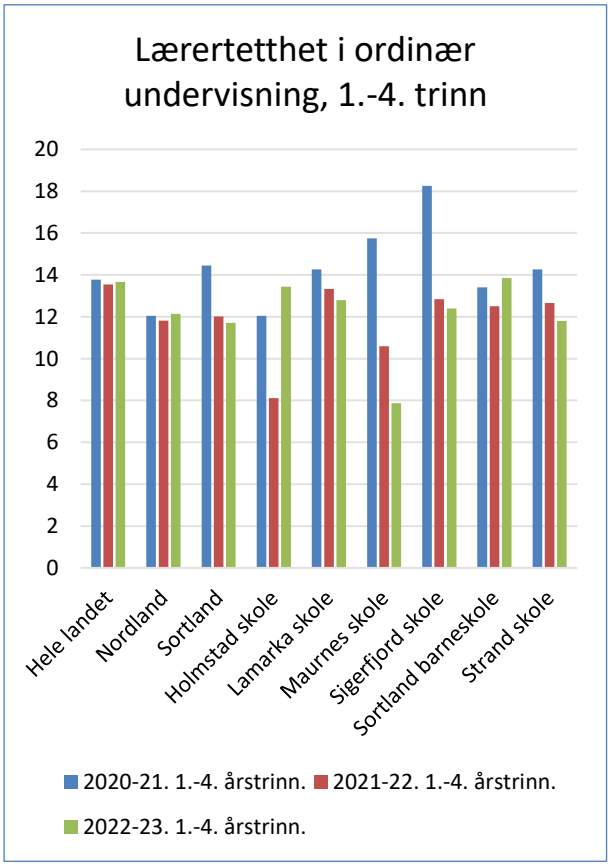
Tabell 4 Gruppestørrelse, alle trinn sammenlignet med kostragruppe 8 og landet uten Oslo

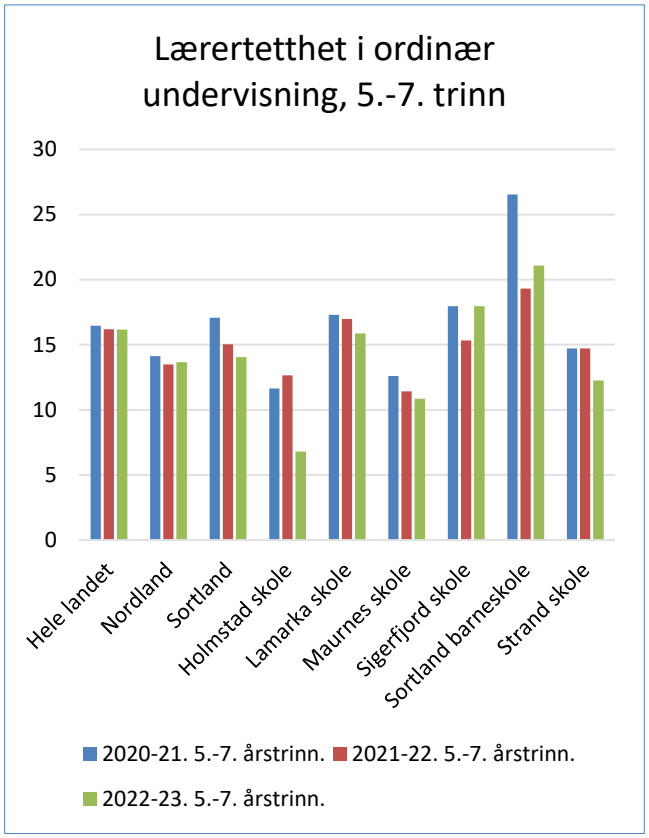
Sortland			Kostragruppe 8			Landet uten Oslo		
2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
16,8	15,0	15,0	14,2	13,9	13,6	15,7	15,6	15,6

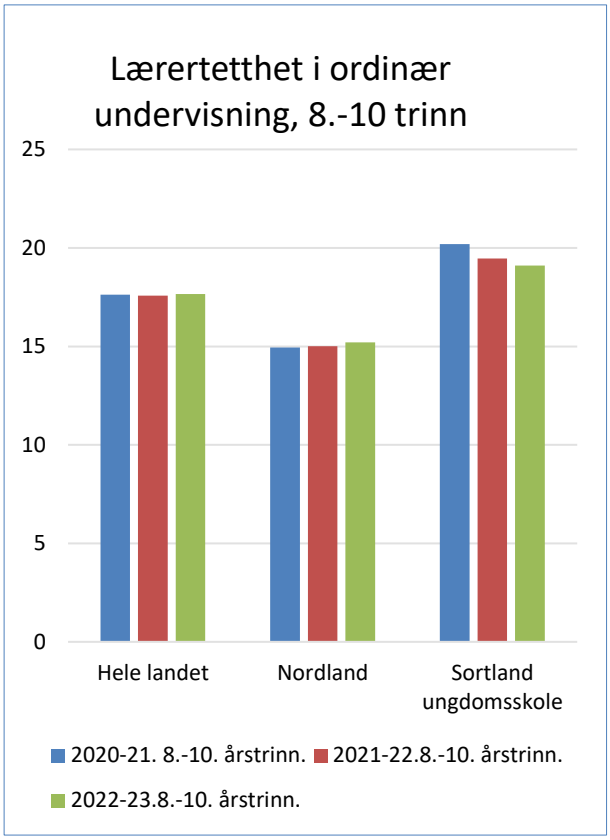
Kilde: SSB (Indikatoren viser antall elever på lærer i ordinær undervisning, hvor ressursene til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med. Dette omtales som Gruppestørrelse 2)

Figur 1 Elever per lærer

Kilde: Udir

5.2.1 Skoleeiers vurdering

Som følge av feilføring i GSI for Sortland barneskole på 5.-7. trinn, var tallene for lærertetthet usikre skoleåret 2020/2021. Sammenlignet med Nordland, har skolene samlet sett noen færre elever per lærer, men variasjonen mellom skolene er store. Når det gjelder ungdomstrinnet, har antall elever per lærer gått noe ned det siste året, men er fortsatt høyere enn Nordland.

Å studere klassestørrelse og lærertetthet er ikke det samme. Klassestørrelse er antallet elever en lærer er ansvarlig for i løpet av en vanlig skoletime. Lærertetthet handler om hvor mange elever det er per lærer på en gitt skole. Forskningen gir ikke entydig svar på hvilken betydning klassestørrelse og lærertetthet har for elevenes læring. Det er også delte meninger innen forskningen knyttet til hvorvidt testresultater alene kan beskrive kvaliteten i utdanningen og utbyttet for elevene. For mange forskere vil betydningen av størrelsen på klassen ha liten forklaringsverdi dersom en ikke samtidig ser på samspillet med andre faktorer som påvirker læring, og da spesielt undervisningsmetoder.

5.3 Økonomi

Dette området gir opplysninger om ressurssituasjonen i Sortlandsskolen. Det viser hvor store driftsutgiftene til skole er i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter, og netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger 6-15 år. Sammenligningsgrunnlaget her er kommunegruppe 8 og landet uten Oslo.

Tabell 5 Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren

Netto driftsutgifter grunnskole prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	Sortland			Konstragruppe 8			Landet uten Oslo		
	2020	**2021**	**2022**	**2020**	**2021**	**2022**	**2020**	**2021**	**2022**
	20,3	21,2	21,4	22,0	23,2	22,9	22,4	23,1	22,5
Netto driftsutgifter grunnskole, per innbygger 6-15 år	111700	125028	134711	133598	145998	152721	117307	126051	133179

Kilde: SSB

5.3.1 Skoleeiers vurdering

Sortland kommune har en jevn stigning i sitt utgiftsnivå til grunnskole. Dette skyldes i all hovedsak økte kostnader knyttet til noen flere årsverk innrettet mot ukrainske flyktninger, lønnsøkning og betydelig økte priser på materiell og utstyr. Når det gjelder netto driftsutgifter sammenlignet med kommunegruppe 8, ser vi at Sortland kommune bruker omtrent 22 millioner mindre per innbygger 6-15 år.

Kommunalsjefen følger opp den enkelte skole gjennom dialog knyttet til månedsrapportering og tertialrapportering, som er gjeldende praksis og rutiner for Sortland kommune. Det betyr også å være tett også underveis i løpet av året.

I løpet av skoleåret 2020/2021 ble det utviklet en ny budsjettmodell for tildeling av ressurser til skolene i Sortland kommune. Budsjettmodellen benytter i større grad elevfaktor (antall elever), krav om lærertetthet etter lovverk, og målet om redusert spesialundervisning og bruk av assistenter i opplæringen, som styringstall. Modellen gir også større langsiktighet knyttet til budsjettramme, da elevtallsutvikling og demografi er viktige premisser i tildeling av ressurser i Sortlandsskolen. Denne modellen er tatt opp til evaluering i løpet av 2023.

Tilbakemeldingen fra våre rektorer er at det er utfordrende å drive skolene med knappe ressurser, både knyttet til bemanning av spesielt andre yrkesgrupper som miljøterapeuter og assistenter, og til innkjøp av relevant og nødvendig materiell, lærebøker og digitale ressurser.

5.4 Elever som får spesialundervisning

Rett til spesialundervisning følger av Opplæringslovens kapittel 5. Elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett på spesialundervisning. Spesialundervisning ivaretar muligheten elevene skal ha til å nå realistiske mål dersom det ikke lar seg gjøre innenfor ordinær opplæring. Skolens evne til å gi elevene opplæring som ivaretar deres faglige og sosiale utvikling innenfor rammen av ordinær opplæring, er med på å avgjøre behovet for spesialundervisning.

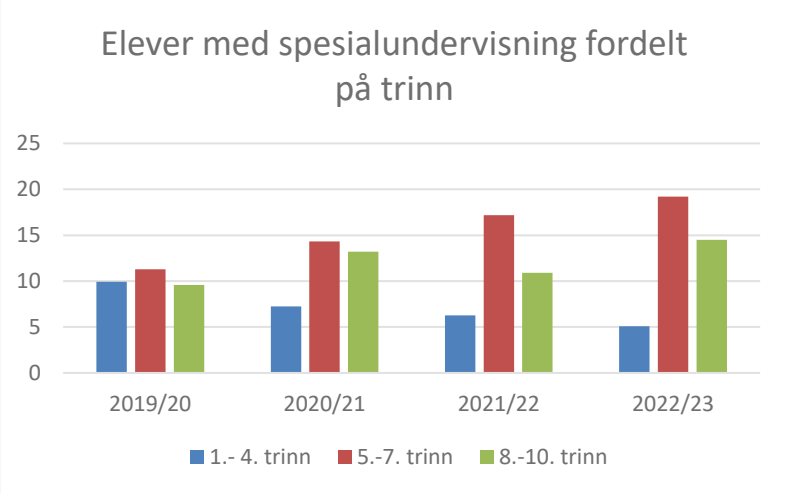
Under presenteres tall fra kommunegruppe 8 og landet uten Oslo.

Tabell 6 Andel elever med spesialundervisning (prosent) og lærertimer (antall) per elev som får spesialundervisning

	2020/2021		2021/2022		2022/2023	
	Andel elever	Årstimer	Andel elever	Årstimer	Andel elever	Årstimer
Sortland kommune	**11,6**	**133,9**	**11,4**	**128,1**	**12,7**	**100,0**
Kostragruppe 8	9,1	164,8	8,9	174,2	8,8	167,2
Landet u/Oslo	7,8	143,1	7,9	144,2	7,8	145,1

Kilde: SSB

Figur 2 Andel elever med spesialundervisning (prosent) fordelt på trinn

Kilde: GSI

5.4.1 Skoleeiers vurdering

I Sortland kommune er andelen elever som fikk spesialundervisning i skoleåret 2022/2023 på 12,7 %. Andelen er en økning fra forrige år og er betydelig høyere enn kommunegruppe 8. I tillegg ser vi at mens andelen elever som får spesialundervisning i Sortland kommune øker, er andelen i kommunegruppe 8 svakt nedadgående.

Når det gjelder antall årstimer spesialundervisning, som viser størrelsen på tilbudet som er gjennomsnittlig for hver elev som mottar slik undervisning, er tallet i Sortlandsskolen lavt. Dette skyldes at skolene har flere elever som skal ha spesialundervisning uten at skolene får tilført betydelige økte ressurser. For Sortlandsskolen er dette en utfordrende situasjon da høy andel elever med spesialundervisning, binder opp ressurser i skolen som fra før har knappe ressurser til det ordinære tilbudet.

Ifølge PPD Vesterålen og Lødingens årsmelding for 2022, fremgår det at de hyppigste henvisningsårsakene er konsentrasjonsvansker, atferd/samspill og psykososial funksjon, og lese- og skrivevansker. Spesielt de to førstnevnte, er en sentral faktor når vi ser at årstimer til assistent i spesialundervisningen forblir høy. Erfaringen fra Sortlandsskolen viser at PPD anbefaler individuell oppfølging av assistent for denne typen vansker. Dette er også store forskjellig mellom skolene. Slike individorienterte løsninger er svært ressurskrevende og utfordrer derfor skolene i sin prioritering innenfor det pedagogiske området. Både allmennpedagogisk og spesialpedagogisk.

Antallet fosterhjemsplasserte barn og unge bosatt i fosterhjem i Sortland kommune er vesentlig høyere enn for sammenlignbare kommuner. Dette er et uttrykk for at mange familier ønsker å stille sitt hjem og sin familie til disposisjon for barn og unge som trenger en trygg havn i sin oppvekst. Sortland kommune har dette året 28 fosterhjemsplassert barn og unge fra andre kommuner. I overkant av halvparten av disse barna har behov for særskilt oppfølging og/eller spesialundervisning. Dette forholdet kan skape en skjevhet i kommunenes tall på antall elever med behov for spesialundervisning og særskilt støtte i skolen.

5.5 Læringsmiljø - Elevundersøkelsen

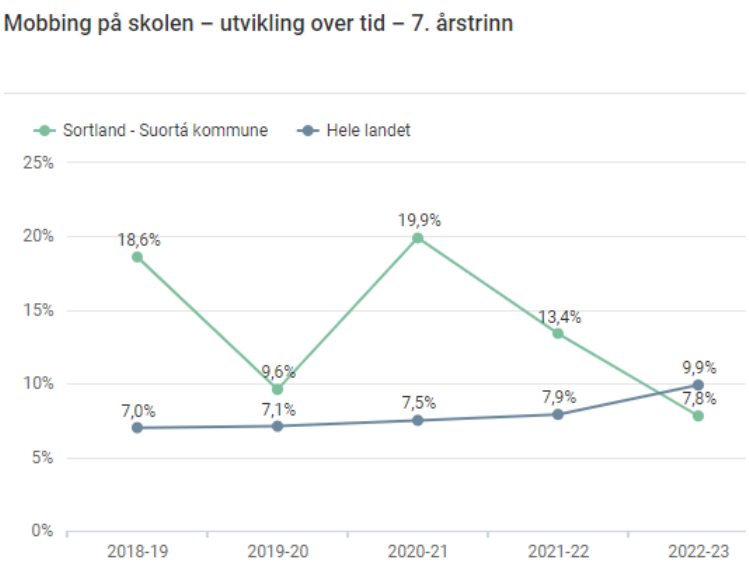
Elevundersøkelsen kartlegger elevenes opplevelse av hvordan de trives på skolen, motivasjon for å lære, opplevelse av lærernes faglige veiledning, hvor tilfredse de er med elevdemokratiet på skolen og med det fysiske læringsmiljøet. I tillegg svarer elevene på spørsmål om utbredelse av mobbing på skolen. Elevundersøkelsen gir informasjon på gruppe-, trinn-, skole-, kommune- eller fylkeskommunenivå. Elevundersøkelsen gjennomføres i perioden 1. oktober til 31. desember hvert år og gir informasjon som er viktig for å kunne planlegge og gjennomføre tiltak. Kommunene er pålagt å gjennomføre Elevundersøkelsen for elever på 7. og 10. trinn. I Sortland kommune gjennomføres den for alle elever på 5.-10. trinn.

Kravet om å ivareta elevenes personvern legger føringer for hvordan data fra Elevundersøkelsen blir samlet inn og publisert. For å ivareta elevenes personvern blir tall fra Elevundersøkelsen skjermet etter spesifikke skjermingsregler. På grunn av endringer i Utdanningsdirektoratets tekniske plattform og innskjerping av regler for personvern, fikk ikke Sortland kommune tilgang til resultater for sine skoler etter gjennomføring av undersøkelsen høsten 2022. Det sammen gjelder for mange andre kommuner i landet. De eneste resultatene som foreligger, er indikatoren mobbing på kommunenivå (se kp. 5.5.1). Ny undersøkelse gjennomføres i perioden 6. november – 8. desember 2023. Kommunedirektøren forventer at resultatene fra denne undersøkelsen vil være tilgjengelig for skolene og skoleeier.

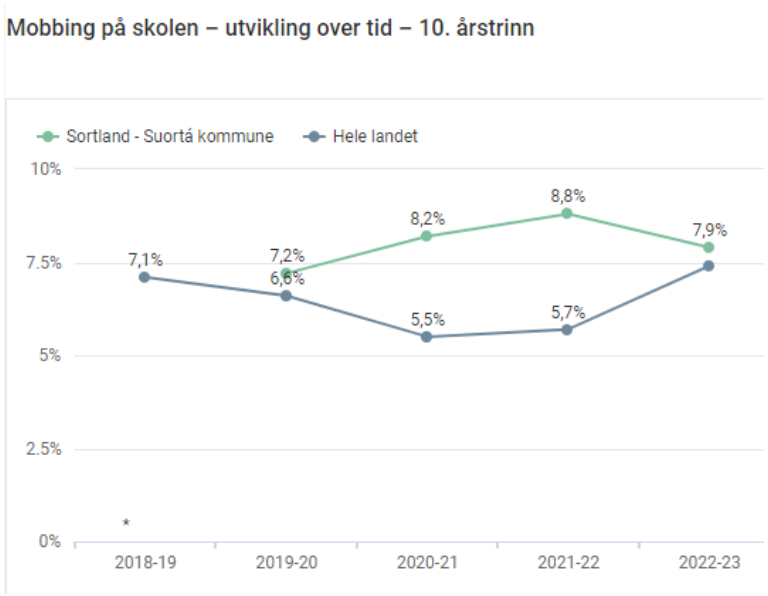
5.5.1 Mobbing på skolen

I Elevundersøkelsen defineres mobbing som «gjentatte negative handlinger fra en eller flere sammen, mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg. Mobbing kan være å kalle en annen stygge ting og erte, holde en annen utenfor, baksnakke eller slå, dytte eller holde fast.» I Elevundersøkelsen blir elevene bedt om å svare på spørsmålet «er du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene?».

Figur 3 Elevundersøkelsen Mobbing på skole 7. trinn, utvikling per år

Figur 4 Elevundersøkelsen Mobbing på skolen 10. trinn, utvikling per år

5.5.2 Vold og trusler i skolen

Det har de siste årene vært alvorlige voldshendelser og en økning i antall hendelser med vold, trusler og trakassering både i barneskole og ungdomsskolen. En nasjonal oversikt viser at 16 % av ansatte i skolen melder at de har vært utsatt for vold eller trusler på jobb. Det finnes ikke eksakte tall for slike hendelser i Sortlandsskolen da det er usikkerhet hvorvidt alle meldes som avvik. Det er likevel en bekymring at flere av avviksmeldingene beskriver volds- og trusselhendelser av høy alvorlighetsgrad. Dette utfordringsbildet befinner seg ofte i skjæringspunktet mellom elevenes rettigheter til et trygt og godt skolemiljø jamfør opplæringsloven, og de ansattes rettigheter til et forsvarlig arbeidsmiljø jamfør arbeidsmiljøloven.

For å siker en god oversikt over status, vil det neste år være et særskilt fokus på å få skolene til å melde avvik. Det vil også bli iverksatt tiltak for å trygge ansatte og for å sikre kompetanse i å håndtere når hendelser oppstår. I arbeidet med å sikre et trygt og godt skolemiljø forelevene, vil det være særlig fokus på normbrytende atferd, inkluderende praksis og voksenrollen.

5.5.3 Skoleeiers vurdering

7,8 % av elevene på 7. trinn og 7,9 % på 10. trinn, oppgir å ha opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere. Mobbetallene for 7. trinn viser en klart positiv utvikling de siste to årene, og også 10. trinn viser en positiv utvikling det siste året. Selv om vi ikke kan se oss fornøyd før vi har en mobbefri Sortlandsskole, er dette gode resultater som også viser en motsatt trend enn nasjonalt.

Resultatene fra Elevundersøkelsen blir nøye analysert av kommunalsjefen og av skolelederne. I tillegg til Elevundersøkelsen, bruker mange skoler også Klassetrivsel som er et verktøy for å kartlegge trivsel og samspillet mellom elevene. Analyse av resultatene i Elevundersøkelsen og Klassetrivsel, gir samlet et godt grunnlag for å iverksette tiltak opp mot de spesifikke utfordringene den enkelte skole har.

Arbeidet med mobbesaker er komplekst og omfattende, og det stilles krav til tiltak både på skolenivå og trinn-/gruppenivå ut over de tiltak som er knyttet til den enkelte elev. I komplekse mobbesaker er skolene i tett dialog med administrasjonen oppvekst.

Det siste årene har skolene hatt et særlig fokus på læringsmiljø, inkluderende praksis og voksenrollen. I tillegg jobbes det målrettet og systematisk for å forebygge mobbing og krenkelser, og skape gode og trygge læringsmiljø. Flere skoler har derfor også jobbet særlig med forståelse av, og ansattes ansvar for å følge opp aktivitetsplikten. Dette var også hovedtemaet i skolenes kvalitetsmelding, jf. kp 2.

Arbeidet for å sikre et trygt og godt læringsmiljø er solid forankret i KIBS og også forrige skoleår har oppmerksomheten vært særlig knyttet til fokusområdet Lek- og læringsmiljø, jf. kp. 3.1. Det siste året vært det også vært gjennomført et grundig arbeid med å revidere veileder for hvordan ivareta aktivitetsplikten jf. opplæringsloven kp. 9A, samt revidering av maler som skal imøtekomme dokumentasjonskravet.

5.6 Læringsutbytte - Nasjonale prøver

Obligatoriske indikatorer for Tilstandsrapporten (her Kvalitetsmelding) er nasjonale prøver på 5., 8. og 9. trinn i lesing, regning og engelsk, standpunkt- og eksamenskarakterer i norsk hovedmål, matematikk, engelsk, og grunnskolepoeng.

Nasjonale prøver er en del av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, der formålet er å gi skolen kunnskap om elevenes ferdigheter i lesing på norsk, regning og engelsk. Informasjon fra prøvene skal danne grunnlag for underveisvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet (Utdanningsdirektoratet, 2022). Formålsbeskrivelsen til nasjonale prøver inneholder slik to hensikter:

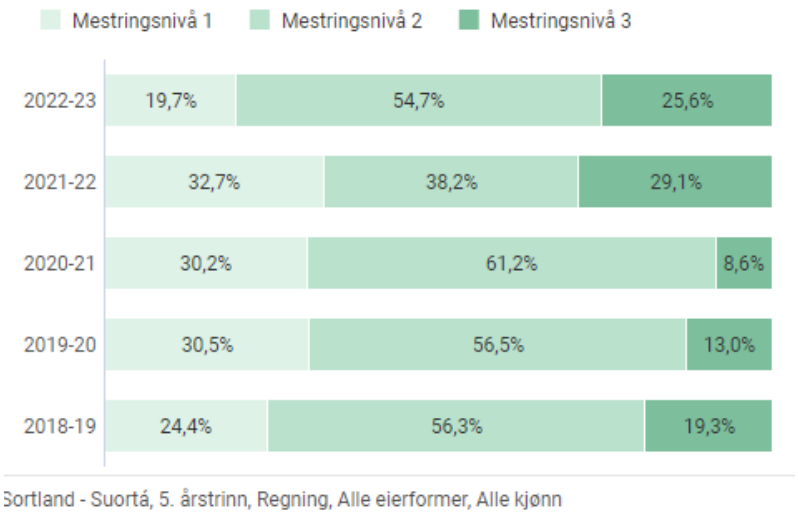
- Prøvene skal både gi informasjon til bruk i oppfølgingen av elever,
- Prøvene skal gi informasjon som skal danne grunnlag for kvalitetsutviklingsarbeid på skole- og kommunenivå og på et nasjonalt nivå

Det er obligatorisk for alle elevene både i offentlige og private skoler å delta dersom elevene ikke har fritak fra å gjennomføre. Resultatene fra nasjonale prøver gir et avgrenset bilde av elevenes kompetanse og ferdigheter. En må derfor se resultatene i sammenheng med annen relevant informasjon om kommunen, skolen og elevene. Under vises diagram med oversikt over prosentvis fordeling av elevene i Sortlandsskolen på mestringsnivåer og sammenlignet med andre og utvikling over tid. Fra 2022 startet målingen av utviklingen over tid på nytt slik at resultatene fra 2022-2023 ikke kan sammenlignes direkte med tidligere år.

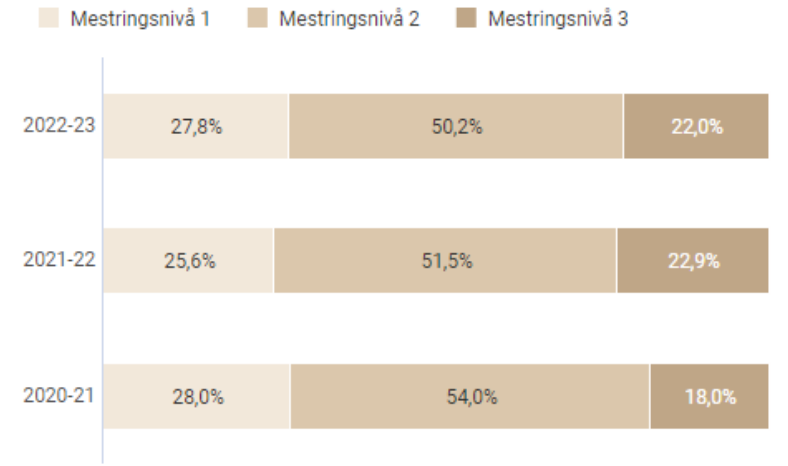
5.6.1 Resultat fra Nasjonale prøver- regning

Nasjonale prøver i regning skal kartlegge i hvilken grad ferdighetene til elevene er i samsvar med mål for regning som grunnleggende ferdighet, slik den er integrert i kompetansemålene i læreplanen for fag. Dette innebærer at nasjonale prøver i regning ikke er en prøve i matematikk som fag.

Figur 5 Regning 5. trinn, fordeling på mestringsnivå

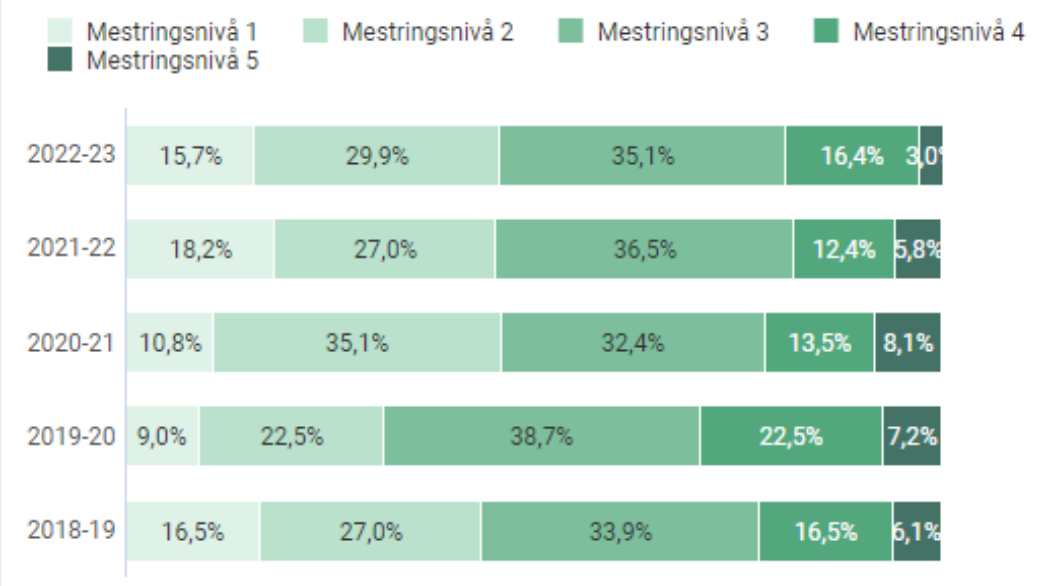

Sortland - Suortá, 5. årstrinn, Regning, Alle eierformer, Alle kjønn

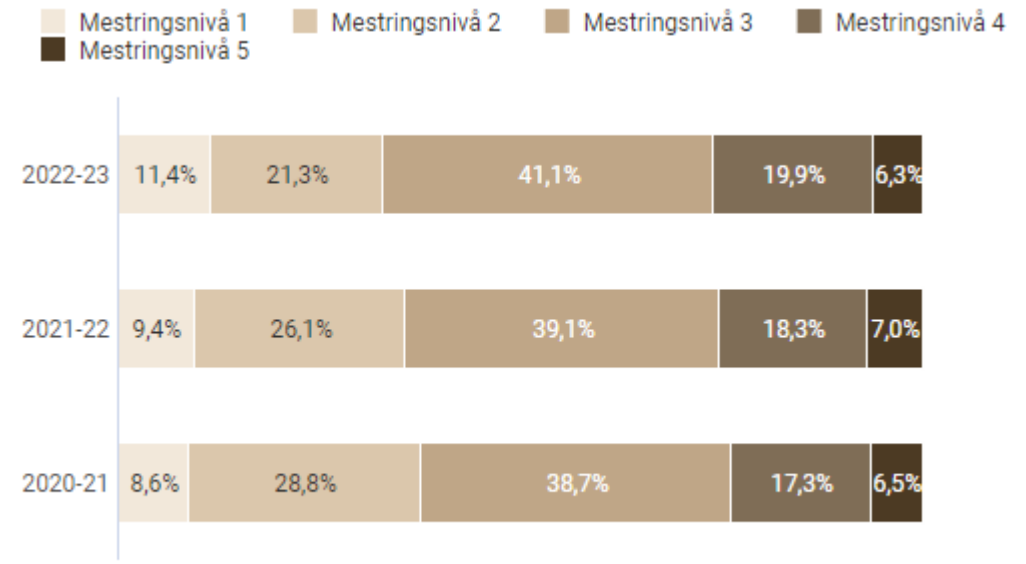

KOSTRA-gruppe 08, 5. årstrinn, Regning, Alle eierformer, Alle kjønn

Figur 6 Regning 8. trinn, fordeling på mestringsnivå

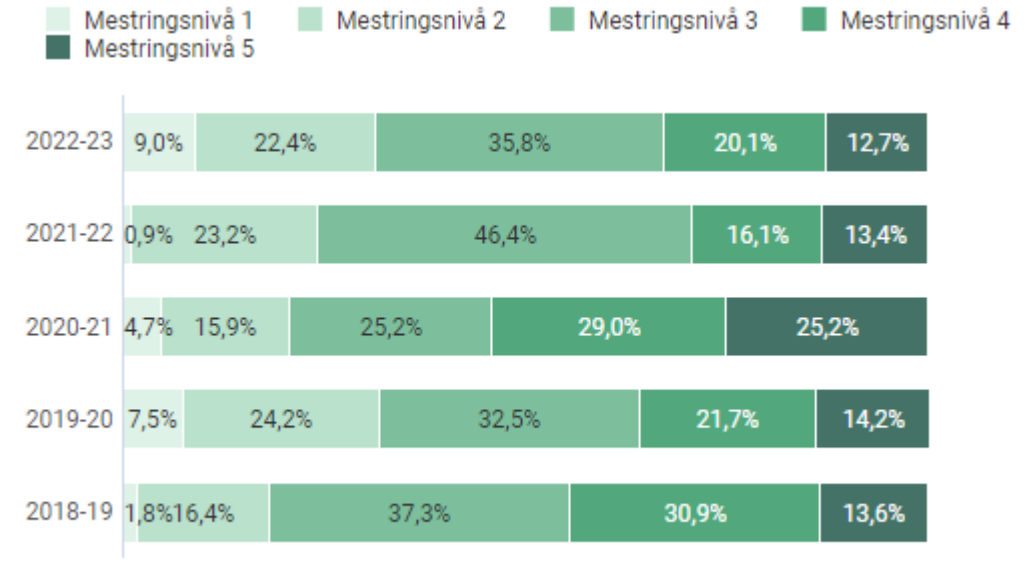

Sortland - Suortá, 8. årstrinn, Regning, Alle eierformer, Alle kjønn

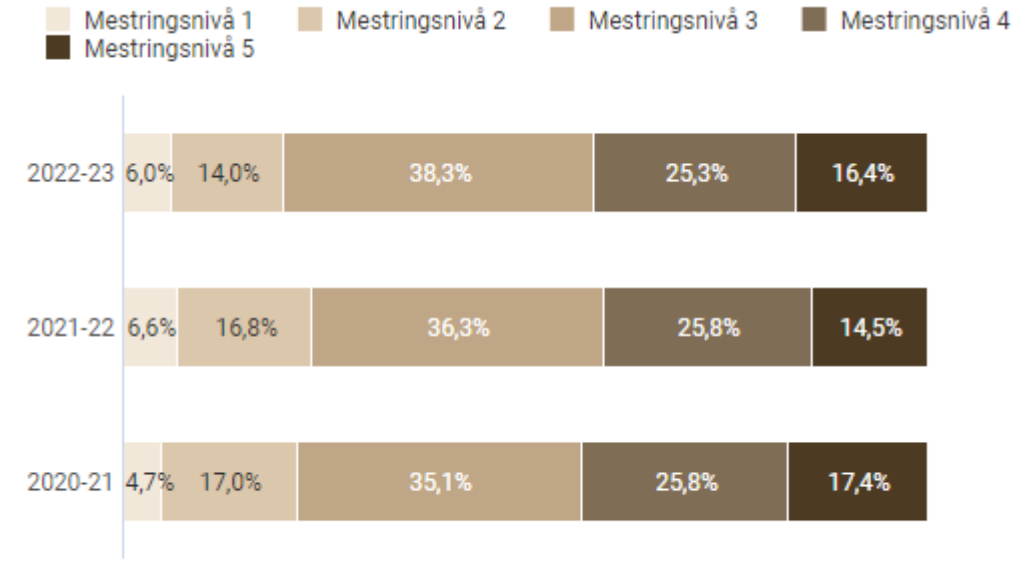

‹OSTRA-gruppe 08, 8. årstrinn, Regning, Alle eierformer, Alle kjønn

Figur 7 Regning 9. trinn, fordeling på mestringsnivå

Sortland - Suortá, 9. årstrinn, Regning, Alle eierformer, Alle kjønn

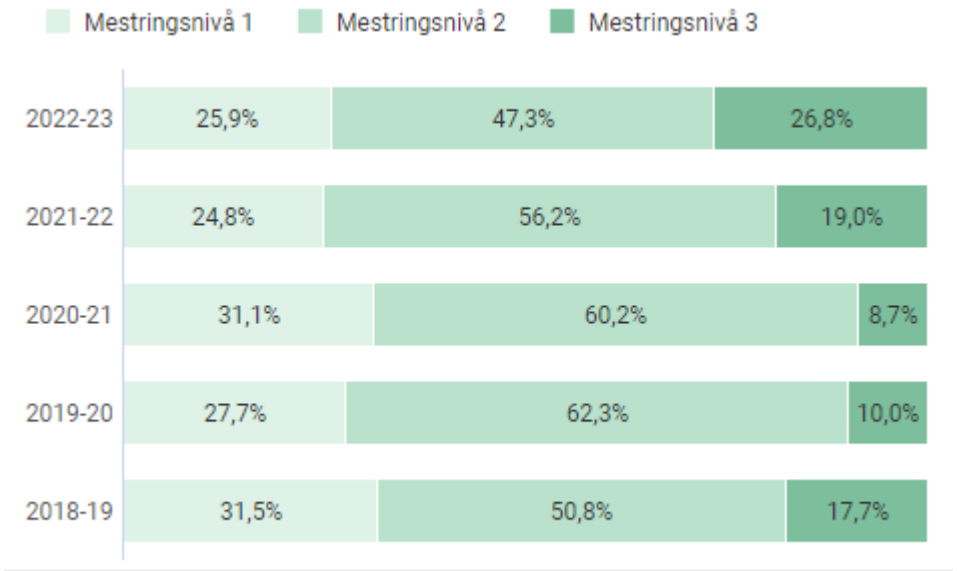

KOSTRA-gruppe 08, 9. årstrinn, Regning, Alle eierformer, Alle kjønn

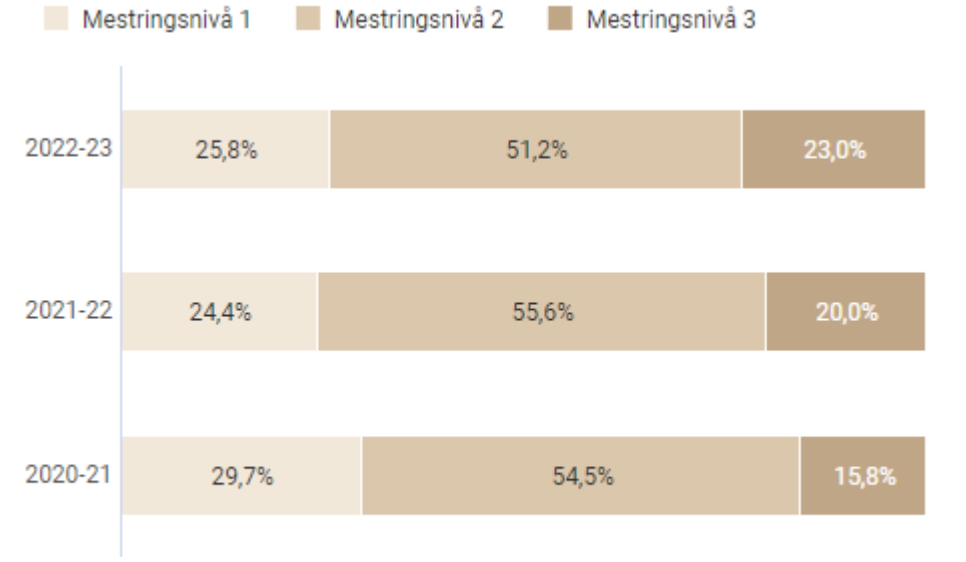
5.6.2 Resultat fra Nasjonale prøver - Lesing

Nasjonale prøver i lesing skal kartlegge i hvilken grad ferdighetene til elevene er i samsvar med målene for lesing som grunnleggende ferdighet, slik den er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag. Dette innebærer at nasjonale prøver i lesing ikke er en prøve i norskfaget.

Figur 8 Lesing 5. trinn, fordeling på mestringsnivå

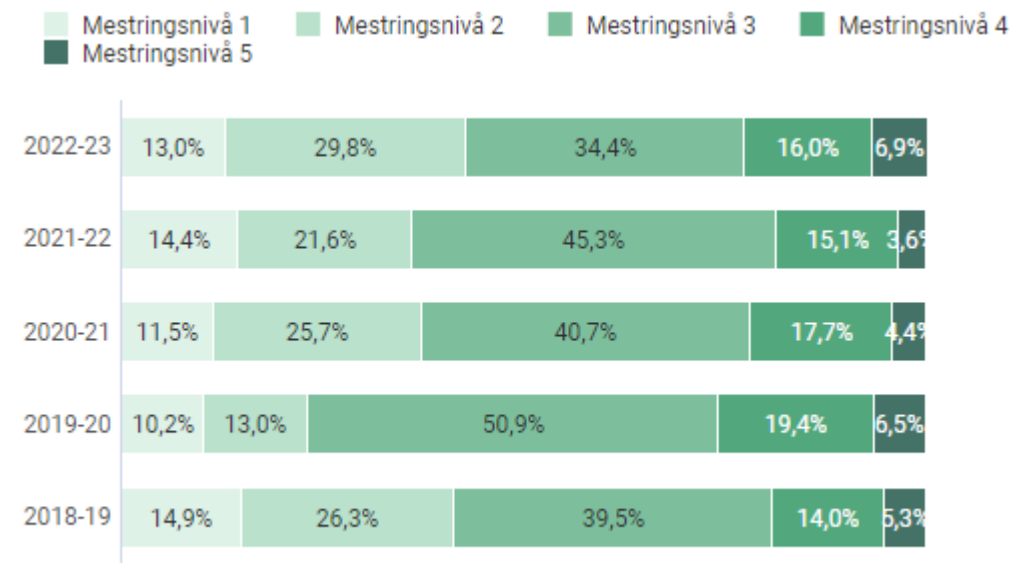

Sortland - Suortá, 5. årstrinn, Lesing, Alle eierformer, Alle kjønn

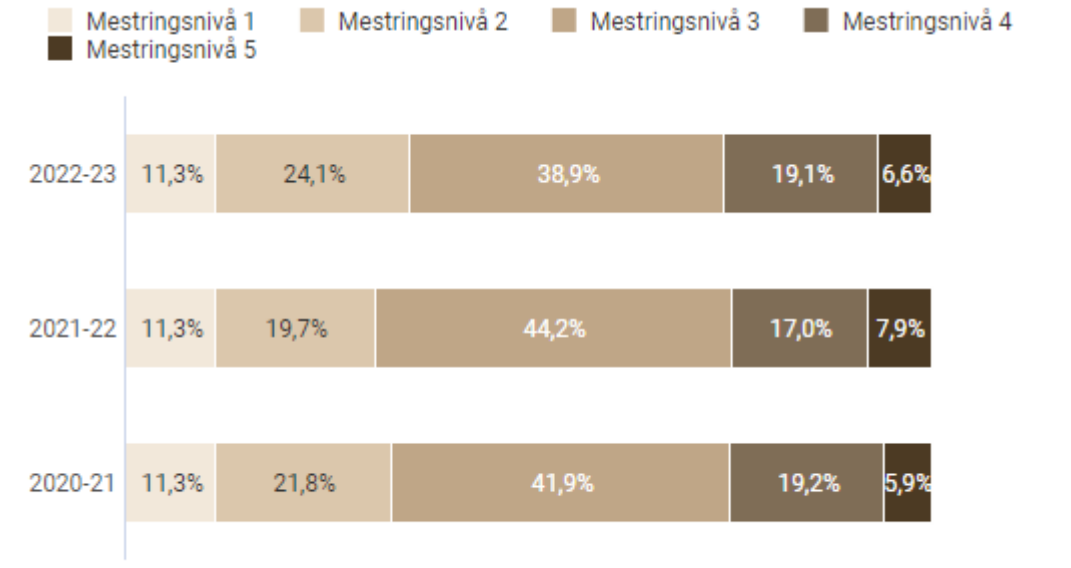

KOSTRA-gruppe 08, 5. årstrinn, Lesing, Alle eierformer, Alle kjønn

Figur 9 Lesing 8. trinn, fordeling på mestringsnivå

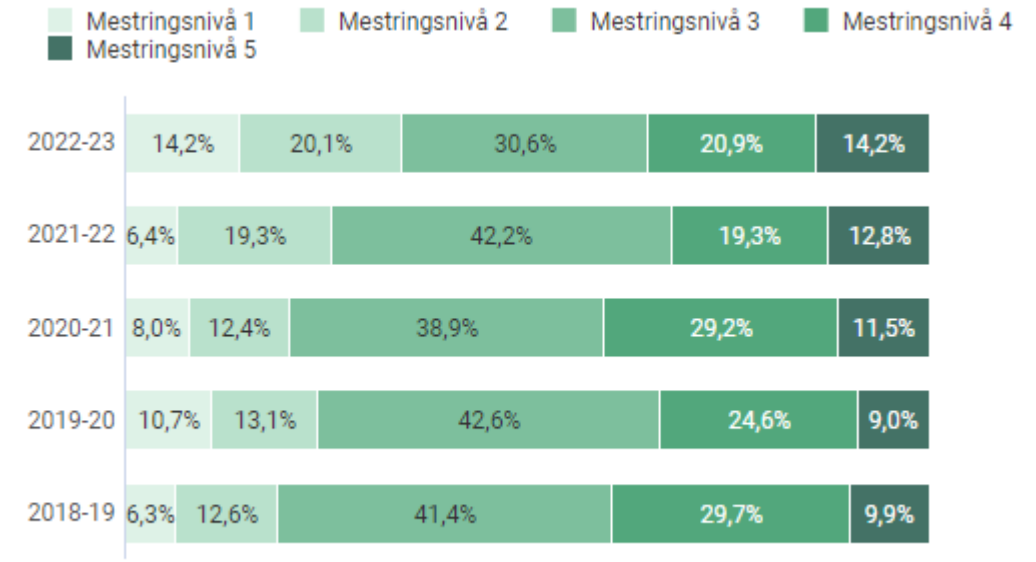

Sortland - Suortá, 8. årstrinn, Lesing, Alle eierformer, Alle kjønn

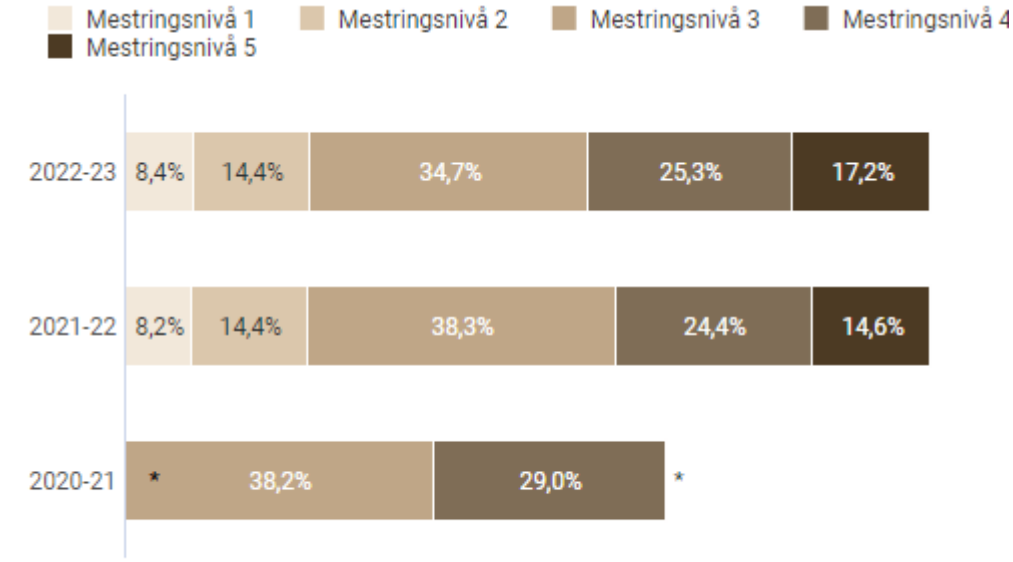

KOSTRA-gruppe 08, 8. årstrinn, Lesing, Alle eierformer, Alle kjønn

Figur 10 Lesing 9. trinn, fordeling på mestringsnivå

Sortland - Suortá, 9. årstrinn, Lesing, Alle eierformer, Alle kjønn

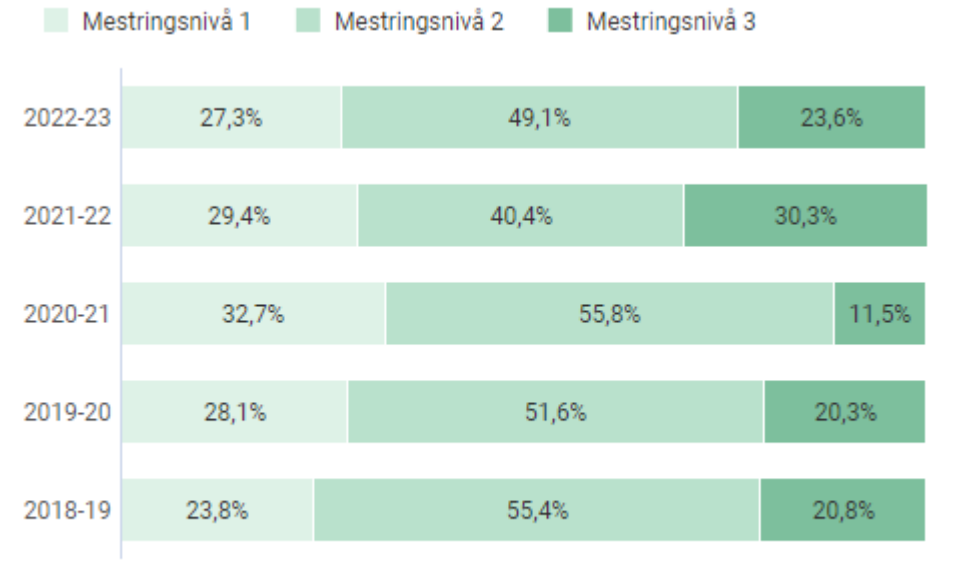

KOSTRA-gruppe 08, 9. årstrinn, Lesing, Alle eierformer, Alle kjønn

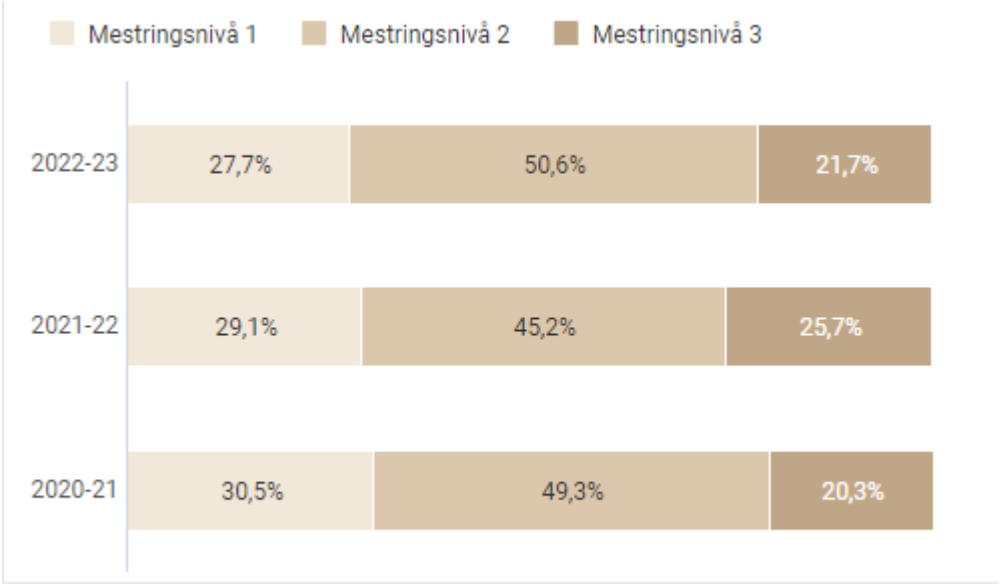
5.6.3 Resultat fra Nasjonale prøver – Engelsk

Engelsk er ikke en del av de grunnleggende ferdighetene som er integrert i kompetansemål for læreplanene i alle fag. Prøvene tar utgangspunkt i kompetansemål i ett fag – engelsk.

Figur 11 Engelsk 5. trinn, fordeling på mestringsnivå

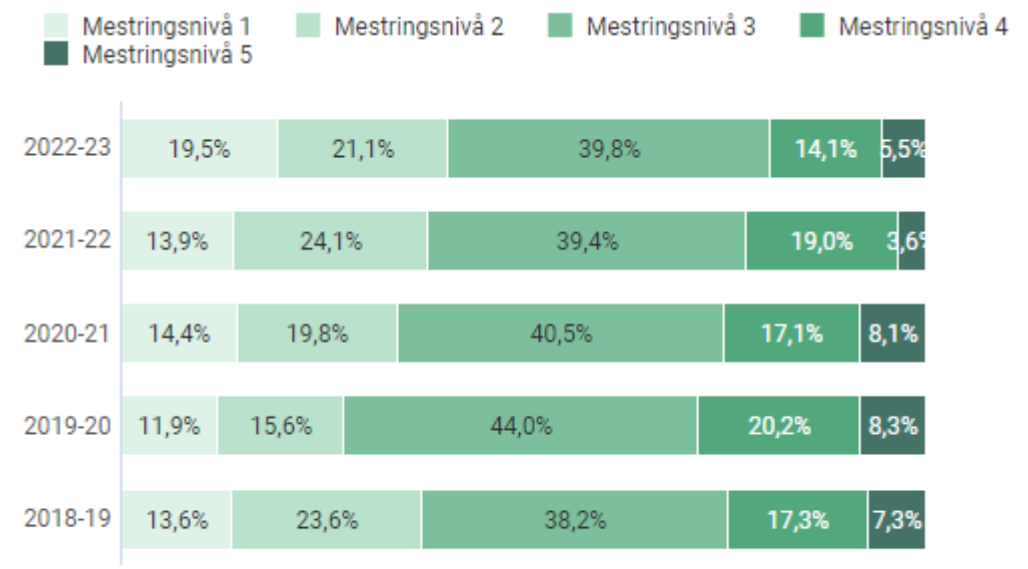

Sortland - Suortá, 5. årstrinn, Engelsk, Alle eierformer, Alle kjønn

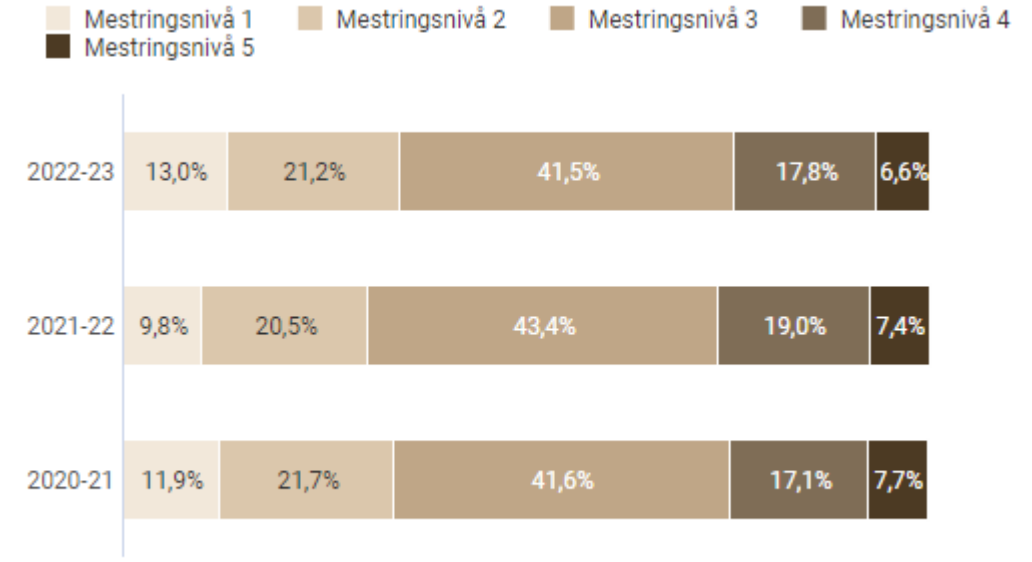

KOSTRA-gruppe 08, 5. årstrinn, Engelsk, Alle eierformer, Alle kjønn

Figur 12 Engelsk 8. trinn, fordeling på mestringsnivå

Sortland - Suortá, 8. årstrinn, Engelsk, Alle eierformer, Alle kjønn

KOSTRA-gruppe 08, 8. årstrinn, Engelsk, Alle eierformer, Alle kjønn

5.6.4 Skoleeiers vurdering – Nasjonale prøver

Resultatene for 5. trinn viste en gjennomgående og betydelig forbedring innen alle ferdigheter forrige år. Det gode resultatet holder seg også det siste skoleåret, bare med noen endringer som slår ut begge veier når vi ser på fordelingen på mestringsnivå. Sammenlignet med kommuner i Kommunegruppe 8, har Sortland gjennomgående en større andel elever på høyeste mestringsnivå. I regning er også andelen elever på laveste mestringsnivå betydelig lavere enn Kommunegruppe 8.

Samtidig med god utvikling på 5. trinn, ser vi en motsatt trend på 8. og 9. trinn. Dette ser vi med bekymring på og har i dialog med skolelederne gått i dybden på analysen av prøvene for det siste skoleåret. I den sammenheng er det er viktig å være klar over at resultater på 8. trinn i all hovedsak sier noe om kvalitet fra arbeidet gjort på lavere trinn. Det er derfor viktig at skolelederne og lærerne på barnetrinnet er opptatt av resultatene også på 8. trinn slik at disse kan legges til grunn for styrkningsarbeidet på barnetrinnet. Det samme gjelder for småtrinnet der lærerne i profesjonsfellesskapet i større grad må analyserer og bruke resultatene fra 5. trinn. Dette for å styrke kvaliteten på begynneropplæringen og de grunnleggende ferdighetene som måles i Nasjonale prøver.

Elever på 9. trinn gjennomfører de samme prøvene i lesing og regning som elever på 8. trinn. Resultater på 9. trinn viser derfor hvor mye ungdomsskolen klarer å løfte elevene fra 8. trinn. Det forventes at resultatene på 9. trinn skal være bedre enn på 8. trinn i og med at elevene da har ett år lenger på skolen og er ett år eldre. Når det gjelder resultatene for Sortland på 9. trinn, er disse i år svakere enn i fjor og svakere enn Kommunegruppe 8. Dette kan ha sammenheng med svake resultater på 8. trinn året før som igjen må sess i en sammenheng slik beskrevet over.

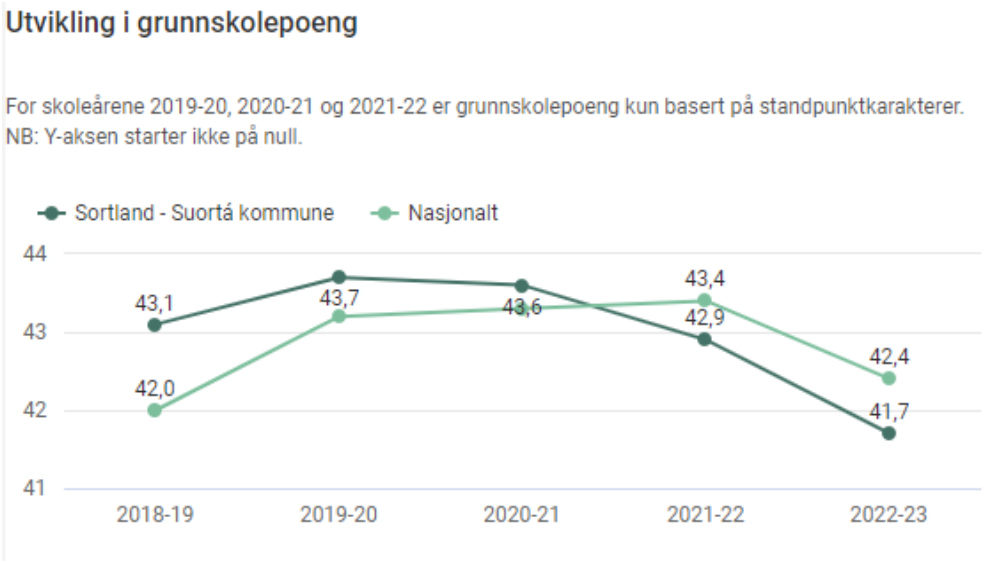
Resultatene fra Nasjonale prøver i Sortlandsskolen de siste årene, viser at det er behov for å sette fokus på grunnleggende ferdigheter som helhet. Utviklingen viser en for svak progresjon fra 5. til 8. trinn. Dette kan tyde på at det ikke er felles forståelse på tvers av barne- og ungdomsskolen av grunnleggende ferdigheter, og hvilket ansvar hver enkelt lærer har for å styrke elevene i disse ferdighetene.

Selv om det har vært jobbet godt og målrettet med tidlig innsats, har Sortlandsskolen fortsatt et stort potensial i å løfte flere elever til et høyere nivå på alle trinn. Resultatene fra 2023/2024 vil også bli lagt til grunn for nærmere analyse for å kunne sette inn målretta og spissa tiltak. I den sammenheng er det sentralt at alle lærerne må eie resultatene og bidra i analysen og oppfølgingsarbeidet av Nasjonale prøver. Det må også settes i system at analysen og forståelsen av resultatene brukes på tvers av trinnene og på tvers av barneskolene og ungdomsskolen. Dette er avgjørende for å kunne bruke resultatene som et reelt grunnlag for å styrke kvaliteten i opplæringa.

5.7 Grunnskolepoeng, standpunktkarakterer og eksamen

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole. Grunnskolepoengene beregnes enkelt forklart ved å summere tallkarakterene i alle fag. Gjennomsnittet med to desimaler multipliseres med 10, og det tallet man da får er elevens grunnskolepoeng.

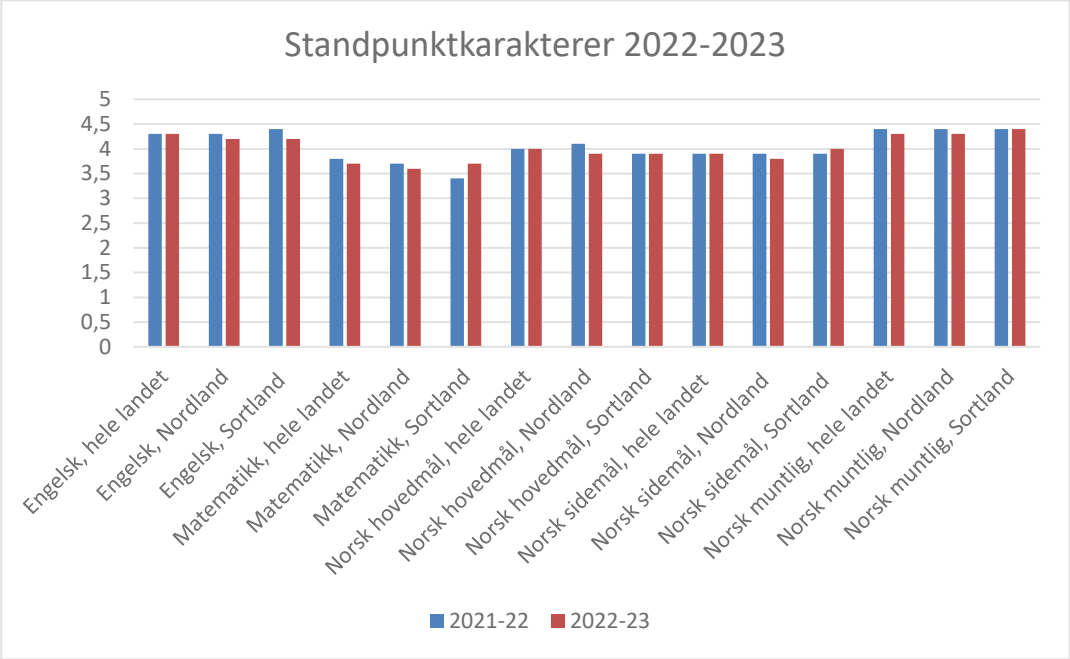
Figur 13 Grunnskolepoeng

Figur 14 Skriftlig eksamen

Figur 15 Standpunktkarakterer

Figur 16 Muntlig eksamen

5.7.1 Skoleeiers vurdering

Som vi ser av diagrammet for grunnskolepoeng både for Sortland og landet for øvrig, har utviklingen hatt en nedadgående utvikling det siste året. Dette kan skyldes at det i år ble gjennomført skriftlig eksamen for første gang på fire år. Normalt er karakterene fra skriftlig eksamen noen lavere enn for eksempel standpunktkarakterene. Sett samlet skiller ikke resultatene for standpunkt og muntlig eksamen for

Sortland, seg fra Nordland og nasjonalt. Når det gjelder skriftlig eksamen, er imidlertid resultatene for Sortland noe svakere. Dette gir da også utslag nedgangen for i grunnskolepoeng.

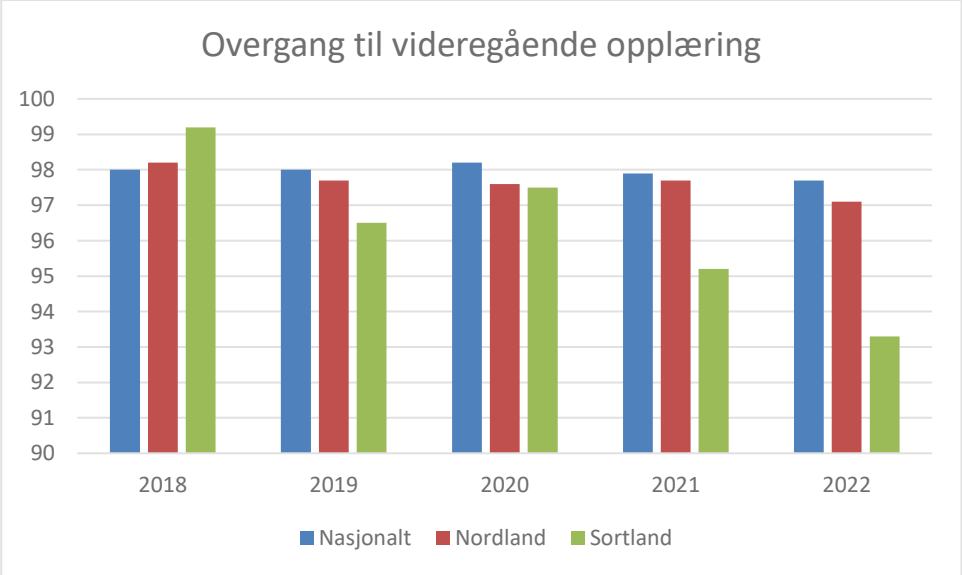
Når det gjelder de noe svake karakterer for skriftlig eksamen i Sortland, er det vanskelig å svare sikkert på hva dette skyldes. Det kan være alt fra at elevene ikke var godt nok forberedt på ny eksamensform til at elevene ble gruppert på en annen måte enn tidligere før eksamenstrekk. Skolen har ikke tilgang til de vurderinger som er gjort for elevenes besvarelser og har derfor ikke eksakt kunnskap på hvor svakheten ligger.

Sortland ungdomsskole jobber hver dag systematisk for å sikre god kvalitet på undervisningen. Skolen har i sitt utviklingsarbeid fokus på «inkludering og læringsmiljø», jf. mål og strategier i KIBS. I profesjonsfellesskapet er det fokus på hvordan tilpasse undervisningen slik at alle elever opplever et mer inkluderende læringsmiljø der de opplever mestring og slik får økt sin generelle kompetanse og sine ferdigheter. Dette er et arbeid som skal prioriteres ved å gi tid til at lærerne får jobbe sammen og skape en felles bevissthet for hva god tilpassing innebærer. Her må ulike praksis prøves og evalueres slik at det også gir resultater i klasserommene.

5.8. Overgang videregående opplæring

Tabellen under viser andelen 16-åringer som går i videregående opplæring samme år som de avslutter grunnskolen.

Figur 17 Overgang til videregående opplæring

5.8.1 Skoleeiers vurdering

Tallene viser en negativ utvikling de tre siste årene. Dette er bekymringsfullt. Forklaringen på hvorfor Sortland kommer såpass dårligere ut sammenlignet med Nordland og landet, er sannsynligvis sammensatt. Kommunalsjefen har derfor startet et arbeid i dialog med Sortland ungdomsskole der målet er å forstå denne utviklingen slik at det blir mulig å iverksette treffsikre tiltak. Tallene gir ikke informasjon om noen av de som ikke er i utdanning, startet men har sluttet, eller om de ikke startet i det hele tatt etter avsluttet

grunnskole. Det vil derfor være nødvendig å søke et samarbeid også med Nordland fylkeskommune i dette arbeidet.

Sortland kommune har ikke tilgang på statistikk som viser gjennomføring i videregående opplæring for elever/lærlinger hjemmehørende i kommunen. Det vi imidlertid vet er at manglende gjennomføring av videregående opplæring reduserer den enkeltes muligheter for å få en fast jobb og være økonomisk uavhengig som voksen. Det er også grunn til å tro at opplevd utenforskap i arbeidslivet i mange tilfeller kan føres tilbake til manglende videregående opplæring. Det er derfor et uttrykt mål at flest mulig av våre elever starter opp i videregående opplæring så snart som mulig etter avsluttet grunnskole.

6 Barnehage

6.1 Struktur og innhold for felles utviklingsarbeid og kompetanseutvikling i Sortlandsbarnehagen

Hver enkelt barnehage har egne mål og velger egne tiltak for sitt utviklingsområde basert på lokale behov og fokusområdene i KIBS. I tillegg jobber Sortlandsbarnehagene, private og kommunale, sammen innenfor områder et samlet styrerkollegium velger fra år til år. Det siste året har dette vært lek- og læringsmiljø med særlig fokus på inkluderende praksis og voskenrollen.

Sortlandsbarnehagene har de seinere årene jobbet med felles utviklingsarbeid i en struktur som skal sikre god medvirkning og kvalitet og kontinuitet i arbeidet, herunder aktiviteter som er i tråd med barnehagenes behov og ønsker. BUG - Barnehagenes utviklingsgruppe som består av to styrere fra kommunale barnehager, to styrere fra private barnehager og Utdanningsforbundet, evaluerer og planlegger kompetansetiltak rettet mot alle ansatte i barnehagene. Gruppa ledes av assisterende kommunalsjef.

Sortlandsbarnehagen har et lederkollegium som samarbeidet tett og som møtes jevnlig. Barnehageeier har møter med styrerne for de kommunale barnehagene hver sjette uke. Fire av disse møtene er heldags og felles med styrerne fra de private barnehagene. Temaer knyttes både drifts- og utviklingsarbeid, samt drøfting og avklaring av prinsipielle spørsmål.

Det har over år vært jobbet godt og systematisk med kompetanseutvikling for hele personalgruppa i Sortlandsbarnehagen. Siden ny Rammeplan for barnehagen kom i 2017, har kompetanseutviklingen vært knyttet tett opp mot denne med forankring i den nasjonale strategien Kompetanse for fremtidens barnehage. Det viktigste arbeidet foregår i barnehagen hver eneste dag, og som støtte deltar ansatte i nettverk og på fagsamlinger i kommunen og regionalt. Rammeplanen er tydelig på personalets forpliktelser for å kunne gi alle barn et kvalitativt godt barnehagetilbud, og den stiller høye krav til barnehagepersonalets kompetanse.

Regional ordning for kompetanseutvikling er en nasjonal tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehagen. Alle kommunene i Vesterålen og Lødingen inngår i ordningen, og Sortlandsbarnehagene, kommunale og private, deltar med sine ansatte i kompetansetiltak med støtte av ordningen. Målgruppa for tiltakene er alle ansatte som arbeider direkte med barna; styrere, barnehagelærere barne- og ungdomsarbeidere og andre.

Barnehageloven stiller tydelige krav til et systematisk arbeid for å sikre at alle barn skal oppleve en trygg og god hverdag. Ansatte i Sortlandsbarnehagene er kompetente og erfarne, og samhandlingen med andre aktører i laget rundt barnet er godt tilrettelagt. Dette gir de beste forutsetninger for at barnas trivsel og utvikling blir ivaretatt på en trygg og god måte hos oss

6.2 Årsplan

Det er utarbeidet felles årsplan for alle kommunale barnehager som viser hvordan barnehagene arbeider for å omsette rammeplanens formål og innhold i praksis. Årsplanen sees i sammenheng med KIBS, samt andre felles styringsdokumenter for kommunen. Årsplanen skal bidra til at det blir et likeverdig og enhetlig barnehagetilbud som fremmer helhet og sammenheng i barnas oppvekst og utdanningsløp. Planen gir rammer for arbeidet med barnehagenes pedagogiske innhold og skal primært være et arbeidsredskap for ansatte. Den legger føringer for planlegging, gjennomføring, refleksjon over egen praksis og evaluering, og skal slik dokumentere barnehagenes valg og begrunnelser.

Årsplanen gir viktig informasjon om barnehagenes innhold til foresatte, samt viser sammenheng mellom konkrete aktiviteter og overordnede mål. Planen presiserer foresattes rett og mulighet til medvirkning, og skal slik bidra til dialog og et trygt og godt samarbeid til beste for barna. Også andre aktører som inngår i laget rundt barnet, samt eier og barnehagemyndigheten, vil ha nytte av informasjonen som framgår i årsplanen.

6.3 Språk 3-6

Høsten 2023 deltar 4 barnehager i Sortland kommune i et normeringsstudiet for et digitalt språkkartleggingsverktøy som heter språk 3-6. Normeringsstudiet gjennomføres av Rambøll i et samarbeid med lesesenteret i Stavanger. Det finnes i dag ingen tilsvarende digital test/vurderingsmodul i Norge for barnehage. Formålet med språkkartleggingsverktøy er å støtte og starte tidlig med målrettet språkinnsats for barna (mellom 3-6 år) som viser tegn på forsinket språkutvikling.

Sortland kommunes deltakelse i prosjektet bidrar til at nordnorske barn inkluderes i en normeringsstudie, vi får god erfaring for å teste ut et digitalt kartleggingsverktøy. Verktøyet er anbefalt av danske myndigheter, det er brukervennlig og lett tilgjengelig for barnehagene. I tillegg bidrar prosjektet til et kompetanseløft i barnehagene knyttet til barns tale- og skriftspråk. Utvalgte barnehager deltar blant annet i flere opplæringspakker og fagmøter i forbindelse med prosjektet.

6.4 Barnehageopptak

Barnehageloven § 17 krever at det skal være en samordnet opptaksprosess i kommunen. Videre fremgår det at barn som regnes å ha rett på barnehageplass, er de som fyller ett år senest innen utgangen av november det året det søkes om barnehageplass. Det er vanlig praksis i Norge å ha et hovedopptak på våren med oppstart ved nytt barnehageår i august samme år.

I Sortland gjennomføres hovedopptaket til barnehagene i mars, der alle barn får tildelt barnehageplass fra og med oppstart nytt barnehageår (15. august). I tillegg ivaretas alle som søker utenom hovedopptaket ved at det er kontinuerlig supplerende opptak resten av året. Det vil si at når foreldre søker om barnehageplass for barnet sitt utenom hovedopptaket, tildeles det plass så snart det er ledig i barnehagene det er søkt i.

Kommunen har erfart at dette er en løsning som ivaretar foreldre, barn og barnehager på en god måte. På kommunens hjemmeside fremgår det en oversikt over hvor det er ledige barnehageplasser i kommunen. Oversikten oppdateres hver måned.

Fordi mange foreldre søker om barnehageplass opptil ett år før ønsket barnehagestart, er det vanskelig å føre en statistikk som gir et reelt virkelighetsbilde av venteliste. Disse står per definisjon på venteliste selv om de ikke ønsker oppstart før langt seinere, for eksempel ved oppstart av nytt barnehageår. Det kan også komme søkere underveis i barnehageåret som går foran andre søkerne på ventelisten, jf. bestemmelser i kommunens/barnehagenes vedtekter. Å føre nøye statistikk over venteliste vanskeliggjøres også fordi noen foreldre kun ønsker plass i spesifikke barnehager selv om det ikke er ledig plass. De vil da heller stå uten barnehageplass og på venteliste selv om de tilbys barnehageplass i annen barnehage.

Det kontinuerlige supplerende opptaket ivaretar fleksibiliteten til barnas oppstart i barnehage ved at det ikke er fastsatt datoer for når barnet skal starte i barnehage. Barnehageplassen vil da bli tildelt etter foreldrenes behov og barnehagenes mulighet for å ta imot nye barn gjennom hele året.

6.5 Barnehagemyndighet

Kommunen er lokal barnehagemyndighet og skal se til at alle barnehagene i kommunen drives i samsvar med regelverket. Barnehagemyndigheten har tre virkemidler til disposisjon; veiledning, tilsyn og godkjenning. Sortland kommune deltar i et samarbeidsnettverk for barnehagemyndigheter i Vesterålen og Lødingen. Dette innebærer et samarbeid blant annet på gjennomføring av tilsyn i barnehager.

Våren 2023 ble det gjennomført tilsyn i hele regionen, og i Sortland kommune ble det gjennomført tilsyn med fire barnehager (to private og to kommunale). Tema for tilsynene var Barn og foreldres medvirkning i barnehagen, og barnehagens rutiner for kvalitetsoppfølging under dispensasjoner.

Sortland sammen med øvrige kommuner i Vesterålen var blant de første kommunene/regionene i landet som rigget seg i henhold til nytt regelverk om å skille mellom barnehagemyndighet og barnehageeier. De erfaringer som har kommet ut av dette utviklingsarbeidet, er delt med flere regioner og kommuner rundt om i landet.

6.6 Nøkkeltall

Det fremgår av gjeldende regelverk det skal være minst én pedagogisk leder per syv barn under tre år og én pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Videre skal bemanningen være slik at det er minst én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år. Tallene under er hentet fra BASIL – Barnehagens innrapporteringssystem og gjelder kommunale og private barnehager.

Tabell 7 Antall barn i barnehagen Sortland kommune over tid

Oversiktrapport	Sum antall barn 2020	Sum antall barn 2021	Sum antall barn 2022
Antall barn totalt (0-6) år	565	581	573
Antall barn 1-5 år	558	576	566
Antall barn 3-5 år	347	371	372
Antall barn 1-2 år	211	205	194

Tabell 8 Antall ansatte i barnehagene Sortland kommune over tid

Oversiktrapport	Sum antall ansatte 2021	Sum antall ansatte 2020	Sum antall ansatte 2022
Antall pedagogiske ledere	60	63	63,4
Antall annen grunnbemanning	83	85	73
Sum	143	148	136,4

Tabell 9 Antall barn i barnehagene i Sortland kommune over tid

	Private barnehager 2020	Kommunale barnehager 2020	Private barnehager 2021	Kommunale barnehager 2021	Private barnehager 2022	Kommunale barnehager 2022
Antall barn totalt (0-6) år	285	280	285	296	288	285
Antall barn 1-5 år	281	277	282	294	284	282
Antall barn 3-5 år	174	173	182	189	187	185
Antall barn 1-2 år	107	104	100	105	97	97

Tabell 10 Antall ansatte og type stilling i barnehagene Sortland kommune over tid

	Private barnehager 2020	Kommunale barnehager 2020	Private barnehager 2021	Kommunale barnehager 2021	Private barnehager 2022	Kommunale barnehager 2022
Antall pedagogiske ledere	34	29	30	30	31,1	32,3
Antall annen grunnbemanning	44	41	42	41	35,9	37,2
Sum	78	70	72	71	67	69,5

Tabell 11 Innvilgede dispensasjoner fra pedagog-/bemanningsnorm og utdanningskravet

Type dispensasjon	Antall	
Årstall	2021	2022
Pedagognorm	1	2
Bemanningsnorm	2	2
Utdanningskravet	6	11

6.6.1 Barnehageeiers vurdering

Barnetallet i Sortland er synkende hvilket gir seg utslag i antall barn i barnehage. Sortland kommune har en desentralisert struktur for barnehage. Det har over tid vært utfordrende å rekruttere pedagoger og annet personell til barnehagene, hvilket er en økende trend også nasjonalt. Av den grunn søker barnehagene årlig om dispensasjoner både fra pedagognorm, utdanningskravet og bemanningsnorm. Noen dispensasjoner søkes og gis for en kortere periode grunnet uavklarte langtidssykemeldte. Derfor kan en og samme

barnehage måtte søke om å få innvilget dispensasjon for samme stilling. Dette gjelder spesielt utdanningskravet. Under vises antall innvilgede dispensasjoner Det har ikke vært ført statistikk på dette området før 2021.

6.7 Spesialpedagogisk støtte

Det framgår av barnehageloven § 31 at alle barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Dette lovkravet har som formål å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter. Kommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen.

Barnehageloven gir barn med nedsatt funksjonsevne rett til individuell tilrettelegging av barnehagetilbudet. Kommunen skal ifølge barnehageloven § 37 sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Formålet i § 37, er å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne kan nyttiggjøre seg av barnehagetilbudet på lik linje med andre barn og få likeverdige utviklings- og aktivitetsmuligheter.

Under presenteres antall barn som mottar spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i Sortland kommune de fire siste årene med ressursbruk i timer, samt prosentvis andel av barn i kommunale og private barnehager de tre siste årene som mottar spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging:

Tabell 12 Spesialpedagogisk hjelp og særskilt tilrettelegging i barnehager

År	Ant. barn som får spesialpedagogisk hjelp etter § 31	Ant. årstimer	Ant. årstimer til pedagog	Ant. årstimer til assistent	Ant. barn med særskilt tilrettelegging etter § 37
2019	19	19010	1910	17100	7
2020	15	10855	2335	8520	7
2021	27	38707	3283	35424	9
2022	23	37142	4153	32989	16

Merknad: Flere barn mottar både spesialpedagogisk hjelp og særskilttilrettelegging. I 2022 hadde 11 barn vedtak etter § 31, 5 barn hadde vedtak etter § 37 og 13 barn hadde vedtak etter både § 31 og § 37.

Tabell 13 Andel barn med spesialpedagogisk hjelp og særskilt tilrettelegging i barnehager

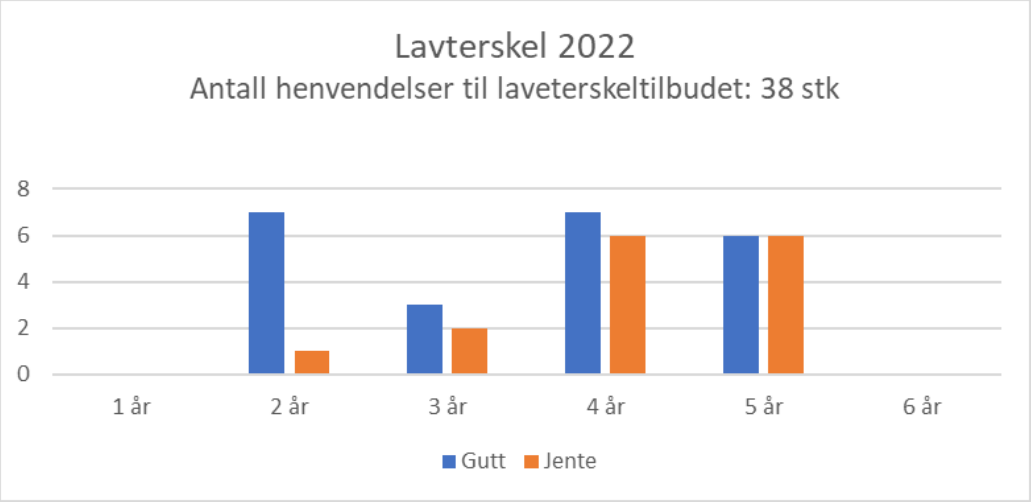
Andel barn (%) spesialpedagogisk hjelp	Sortland 2019	Sortland 2020	Sortland 2021	Sortland 2022	Kommunegruppe 8 2022
Kommunale barnehager	3,9	3,6	3,4	3,5	3,4
Private barnehager	2,9	1,8	6,0	4,9	3,4

6.7.1 Lavterskeltilbud

Sortland kommune startet i januar 2022 opp med et lavterskeltilbud på barnehageområdet som tilbyr veiledning og skal bistå barnehagene i forarbeidet før henvisning til PPD. Målet med lavterskeltilbudet er tidlig innsats, utvikle barnehagene og styrke kompetansen nært barna, samt utnytte den samlede kompetansen i systemet bedre. Lavterskeltilbudet består av spesialpedagogisk rådgiver og logoped. Vi har stor tro på at dette vil påvirke og endre praksisen i barnehagene i Sortland kommune over tid.

I 2022 har lavterskeltilbudet fått 38 oppdragsskjema fra 13 av 14 barnehager i Sortland kommune. I tillegg er det mottatt flere henvendelser fra helsestasjonen. De fleste sakene gjelder sosiale- og emosjonelle vansker, uttale, språkutvikling og konsentrasjon/aktivitetsnivå. Andre saker er tilrettelegging og gruppedynamikk. Ved å føre statistikk over antall saker og tema, gis det også en god oversikt over kompetansebehov i barnehagene.

Figur 18 Antall henvendelser til lavterskeltilbudet

Figur 19 Tema for henvendelse til lavterskeltilbudet

Statistikk for 2022 viser at lavterskeltilbudet har god effekt. Vi ser blant annet stor nedgang i antall henvisninger til PPD fra 2021 til 2022. Vi forventer at antall henvisninger til PPD i 2023 vil stabilisere seg noe i forhold til det lave tallet fra 2022.

Tabell 14 Antall henvisninger til PPD

Antall henvisninger fra barnehager i Sortland til PPD:	
2021	29
2022	12

Lavterskeltilbudet har bidratt til et tettere og bedre samarbeid med både barnehagene, helsestasjonen og PPD. Barnehagene gir positive tilbakemeldinger, og mange melder om at de opplever å ha utbytte av tilbudet. PPD opplever også tilbudet som positivt. Barnehagene føler de har fått god hjelp for tiltak, hjelp og støtte gjennom prosesser og hjelp for veien videre. Lavterskeltilbudet har ikke hatt ventetid, og barnehagene har fått hjelp på et tidlig stadium. Tiltakene som settes inn er forholdsvis enkle og gjennomførbare. Veiledningen fra lavterskeltilbudet har også bidratt til kompetanseheving ute i barnehagen.

6.6.2 Barnehageeiers vurdering

I Sortland kommune er andelen barn som mottar spesialpedagogisk hjelp og særskilt tilrettelegging økende og tallet er langt høyere enn tidligere år. Tallet har stabilisert seg noe fra 2021 til 2022. Årstimer til spesialpedagog er noe høyere enn i 2021. Behovet for assistent i barnehagen har fra 2021 til 2022 gått noe ned.

Ifølge PPD sin årsrapport fra 2022 har flere barn har sammensatte vansker (sjeldne syndromer, utviklingsforstyrrelser, funksjonsnedsettelser, betydelige reguleringsvansker, autisme, synsvansker/skjeling og utviklingsforsinkelser). Erfaringen fra Sortlandsbarnehagene viser at PPD anbefaler individuelle oppfølging av assistent for denne typen vansker. Slike individorienterte løsninger er svært ressurskrevende og utfordre derfor barnehagene i sin prioritering innenfor hele det spesialpedagogiske området. I PPDs årsrapport kommer det også frem et økende ønske/behov for foreldreveiledning. Foresatte ønsker i hovedsak veiledning ift. atferd/utagering/selvstimulering/uro/reguleringsstøtte/samspill.

I mange tilfeller utløser sammensatte vansker og andre alvorlige helsemessige diagnoser som epilepsi og diabetes rett til oppfølging og til rettelegging etter § 37 i tillegg til spesialpedagogisk hjelp etter § 31. Vedtak om tilrettelegging etter § 37 innebærer oppfølging fra fagarbeider/assistent. Økningen av barn med ulike former for tilknytningsvansker og reguleringsvansker har i særskilte tilfeller utløst behov for forsterket oppfølging. Det kan være behov for oppfølging i hele oppholdstiden til barnet og behov for dobbel ressurs i hele eller deler av tiden.

Nye føringer i *Stortingsmelding. 6 og Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis* viser til at vi skal arbeide for å sikre at kompetansen flyttes nærmere barnet ved å heve kompetansen i barnehagene og styrke laget rundt barnet. Nye føringer, samt en økende trend i antall barn som mottar spesialpedagogisk hjelp, krever en endring i det spesialpedagogiske arbeidet i kommunen. Dette innebærer også økt behov for spesialpedagogisk kompetanse i barnehagene.

I 2022 ble det derfor lagt stor vekt på indirekte arbeid i form av veiledning til personalet i barnehagene. Dette for å kunne gi et mer helhetlig tilbud der barnet mottar den spesialpedagogiske hjelpen som en naturlig del av barnehagehverdagen. Barnehagen legger til rette for støtte og hjelp, av kjente voksne som tilpasser hjelpen til barnets hverdag, der inkludering og fellesskap står i fokus. Veiledning gir også økt allmennpedagogisk- og spesialpedagogisk kompetanse som styrker barnehagenes kvalitet.

6.7 Økonomi barnehage

Dette området gir opplysninger om ressurssituasjon i barnehagesektoren i Sortland kommune. Det viser hvor store netto driftsutgifter til barnehagesektoren per innbygger 6 – 5 år Sortland kommune har. Sammenligningsgrunnlaget her er kommunegruppe 8.

Tabell 15 Driftsutgifter til barnehage

Netto driftsutgifter barnehage i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	Sortland			Konstragruppe 8			Landet uten Oslo		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
	13,5	13,8	13,1	12,4	12,7	12,6	14,2	14,4	13,7
Netto driftsutgifter barnehage, per innbygger 1-5 år	163776	175859	189419	177607	189952	198506	168377	181642	187725

5.7.1 Barnehageeiers vurdering

Sortland kommune bruker en noe høyere andel av kommunens totale netto driftsutgifter til barnehage, enn kommunegruppe 8. Dette henger sammen med at kommunen driver relativt små barnehager, som ofte ligger i distriktet. Små barnehager har gjerne større kostnader per barnehagebarn. Samtidig er andelen redusert fra 2021 til 2022. Dette henger sammen med at antall barn i barnehagealder har gått ned i perioden, og det går da færre barn i barnehage. I tillegg har en av de private barnehagene fått endret satsen for kapitaltilskudd grunnet godkjent nytt areal.

Grunnen til at kostnadene på netto driftsutgifter barnehage, per innbygger 1-5 år har økt med kr. 13 500 fra 2021 til 2022, er at de totale kostnadene for kommunens barnehageområde fordeles på et færre antall innbygger i aldersgruppa 1-5 år. Når vi her ser at Sortland kommune ligger en del under kommunegruppe 8, så skyldes det at barnehagesektoren driver både mer rasjonelt økonomisk og det faktum at flere barn i barnehagealder går i barnehage.

Kommunalsjefen følger opp den enkelte kommunale barnehage gjennom dialog knyttet til månedsrapportering og tertialrapportering, som er gjeldende for Sortland kommune. Det betyr også å være tett på der det er behov ved endringer underveis i året. Kommunalsjefen har ikke samme handlingsrom og styringsgrunnlag i forhold til private barnehager.

Styrerne i de kommunale barnehagene gir uttrykk for at det er utfordrende å drive barnehagene med knappe ressurser, både knyttet til bemanning og til innkjøp av relevant og nødvendig materiell, lekeutstyr og andre pedagogiske ressurser. I tillegg tas det med at både rekrutterings- og vikarsituasjonen er og har vært over lang tid utfordrende. Spesielt utfordringene med å få tak i vikarer ved kort- og langtidssykefravær

er vanskelig. I perioden under og etter pandemien har det vært perioder der mangel på ansatte har forårsaket redusert åpningstid.

7 Konklusjon – og veien videre barnehage og skole

Kvalitetsmeldingen for skole og barnehage 2023 har som formål å gi innsikt og informasjon til kommunestyret. I denne meldingen er det redegjort for ulike områder av virksomhetene. Dette har vært ulike tallmateriale særlig for skole, og i tillegg har vi valgt å beskrive ulike områder som er relevant for arbeid med kvalitet i barnehage og skole.

For skole, viser meldingen en positiv, men også variabel utvikling når det gjelder resultater fra Nasjonale prøver. Det samme gjelder for indikatorene som inngår i beregning av grunnskolepoeng. På indikatoren for mobbing i Elevundersøkelsen er det en positiv utvikling både på 7. og 10. trinn.

Barnehager og skoler i Sortland har fortsatt en høy andel barn og elever som trenger spesialpedagogisk støtte og spesialundervisning. Det betyr at en stor del av ressursene som kunne gått til tidlig innsats, tett oppfølging og bedre tilpassing for alle, må brukes til spesialpedagogisk støtte og spesialundervisning rettet mot enkeltelever/-barn. Det jobbes derfor fortsatt målrettet for å sikre tilstrekkelig og god kompetanse som er tett på barna og elevene.

Det forebyggende arbeidet er svært viktig når det gjelder å sikre et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Til tross for en krevende situasjon hva gjelder sykefravær og bemanning både i skole og barnehage jobbes det konkret, målrettet og kunnskapsbasert for at alle barn og unge får den støtten og hjelpen de trenger for å mestre livenes sine og oppleve at de er en betydningsfull del av fellesskapet. Et målrettet arbeid med KIBS og tidlig innsats, samt en bedre samordning av tjenesten gjennom BTI Handlingsveileder, gir oss nå et godt grunnlag for helhetlig innsats også for utsatte barn og unge. På den måten skal barnehagene og skolene sammen med laget rundt barnet, rustes bedre for å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle - inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Det overordnede målet er at flere skal lykkes i skolen og fullføre videregående opplæring.

For å sikre et godt læringsutbytte, positiv utvikling og et trygt og godt barnehage- og skolemiljø for alle, er det viktig å ha en bevisst og kunnskapsbasert tilnærming til kvaliteten i barnehagene og skolene. For å følge opp utviklingen på en best mulig måte, vil følgende tiltak videreføres og/eller settes i verk:

- Med støtte i OMNI-modellen, samarbeid med OsloMet og sterke profesjonsfellesskap, skal arbeidet med inkludering for alle barn og unge styrkes.
- Etablere lokalt Partnerskap mot mobbing.
- Styrke arbeidet med tidlig innsats knyttet til lesing/skriving i skole, og språk i barnehage. Tiltakene knyttes til kompetanseutvikling i kartlegging av vansker, og verktøy/metodikk for oppfølging i praksis.
- Vurdere muligheten for å styrke spesialpedagogisk kompetanse (videreutdanning) i barnehagene.
- Styrke arbeidet med overganger gjennom hele opplæringsløpet og med særlig fokus på overgang til videregående opplæring.
- Videreutvikle og styrke samarbeidet i laget rundt barnet.
- Iverksette kompetansetiltak for forebygging, og for å møte vold og trusler i skolen.
- Styrke tiltak for å sikre god rekruttering av barnehagelærere, lærere og ledere.
- Iverksette tiltak for å sikre bedre tilgang til vikarer til barnehager, skoler og SFO.

- Utarbeide samarbeidsavtale med PPD for å sikre et forutsigbart samarbeid og for at barnehager og skoler i Sortland kommune får nødvendig og tilpasset støtte i sitt forebyggende arbeid, tidlig innsats og for å følge opp barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging.
- Etablere samarbeidsavtaler med lokale Inn på tunet – gårder, samt utrede muligheten for samarbeid om alternativ opplæringsarena med øvrig lokalt næringsliv.
- Få etablert hjertesoner ved alle skoler i tett samarbeid med lokale FAU.

Konkretisering og utvikling av tiltakene vil bli gjort i nært samarbeid med ledere i barnehager og skoler, ansattes representanter, UH-sektor og PPD.